

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Dopady arabského jara na Sýrii a Egypt

Bc. Zuzana Lebrová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce

Dopady arabského jara na Sýrii a Egypt

Bc. Zuzana Lebrová

Vedoucí práce:

PhDr. Issam Ramadan

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a za použití uvedených zdrojů.

.....

Tímto bych chtěla poděkovat PhDr. Ramadanovi za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi pomohly k sepsání diplomové práce.

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. ARABSKÉ JARO	2
3. EGYPT	14
3.1. Obecné informace	13
3.2. Politická situace	13
3.3. Ekonomická situace	17
3.4. Cestovní ruch	25
3.5. Bezpečnostní situace	27
3.6. Sociální situace	28
3.7. Názory Egypt'anů na revoluci	34
4. SÝRIE	37
4.1. Obecné informace	37
4.2. Politická situace	37
4.3. Ekonomická situace	41
4.4. Bezpečnostní situace	43
4.5. Sociální situace	46
4.6. Syrští uprchlíci a uprchlické tábory	52
5. AKTUALITY	57
5.1. Egypt	57
5.2. Sýrie	57
6. ZÁVĚR	59
7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	61
7.1. Seznam použité literatury	61
7.2. Seznam použitých internetových zdrojů	61
8. SUMMARY	70

9. PŘÍLOHY	71
9.1. Egypt	71
9.2. Sýrie	74

1. ÚVOD

Každý den se k nám dostávají zprávy o událostech z Egypta nebo Sýrie. Informace o protestech, které v zemích Blízkého východu začaly v roce 2011, obletěly celý svět. Zprávy, které se k nám ale dostávají, nejsou mnohdy zcela objektivní a podle mého názoru, pokud u toho člověk sám není přítomen, tak není schopen dopátrat se pravdy a je odkázán jen na informace, které jsou mu předkládány. Mnohdy mají lidé, kterých se situace týká, strach a bojí se vyjádřit své názory, ať se to týká jakékoliv strany. Stávají se oběťmi boje o moc a v případě, že by se postavili proti opačné straně, hrozilo by jim nebezpečí. Mým cílem je popsat dopady arabského jara na obyvatelstvo, zvláště pak dopady ekonomické, politické a sociální, aby bylo jasně vidět, že se protesty negativně podepsaly na vývoji Egypta a Sýrie.

Jako téma diplomové práce jsem si zvolila *Dopady arabského jara na Sýrii a Egypt*. Jak jsem již napsala, ve své práci bych se chtěla zaměřit především na politické dopady, ekonomickou a sociální situaci v obou zemích. První kapitolu pojmu jako shrnutí informací o arabském jaru ve všech zemích, ve kterých proběhlo. Další kapitola se bude věnovat Egyptu a jeho dopadům a další kapitola pak Sýrii. Jedním z negativních dopadů je i útěk obyvatel ze zemí postižených arabským jarem. I tomuto tématu bych se chtěla věnovat, a chtěla bych se zmínit alespoň o některých uprchlických táborech. V kapitole Egypt se zaměřím převážně na ekonomickou, bezpečnostní a politickou situaci. Dále na dopady na cestovní ruch a na život obyvatel. U Sýrie se zaměřím hlavně na situaci obyvatel. Na rozdíl od Egypta, v Sýrii přerostly protesty ve válku a dopady jsou tam přímo katastrofální. Poslední celková výroční zpráva země je z roku 2010 a od té doby nemáme k dispozici kompletní a ověřený stav. Poslední kapitola bude věnována zaktualizování údajů. Ráda bych také k práci přidala přílohy ve formě fotografií.

Vzhledem k tomu, že je téma velice aktuální a nejsou k dispozici žádné knihy, budu pracovat s internetovými zdroji – internetovými stránkami organizací (např. OSN, NATO), novin nebo portály zpracovávajícími výroční zprávy zemí (např. businessinfo, cssyr). Každý zdroj je ale určitým způsobem nakloněn více či méně jedné ze stran, a proto se budu snažit o rovnoměrné zastoupení odlišných pohledů.

U přepisování arabských jmen budu dodržovat Kropáčkovu transkripci. Slovo *šari'a* (popsáno v článku: KROPÁČEK, Luboš. *Co je a není šari'a?*, S. 2.) budu skloňovat podle vzoru žena a jména, která jsou zažitá, nechám v zažitém tvaru (např. Kaddáfí).

2. ARABSKÉ JARO

Od prosince 2010 můžeme sledovat sérii demonstrací a protestů, které se šíří na Blízkém východě. Obyvatelstvo Blízkého východu povstalo proti diktátorským režimům a jejich vůdcům, kteří v zemi vládli mnohdy desítky let. Společný je boj proti korupci, za změnu života i za zlepšení ekonomických a sociálních podmínek.¹ Ale jaký je dopad na obyvatelstvo Egypta a Sýrie? To budu zjišťovat v mé práci. První kapitola je jakýmsi úvodem diplomové práce, kde popíši, co je arabské jaro, v jakých zemích probíhalo nebo probíhá, a ve stručnosti popíši jeho průběh, než se dostanu k samotným dopadům revoluce na obyvatelstvo Egypta a Sýrie.

Termín arabské jaro, الربيع العربي, označuje vlnu protestů, povstání a revolucí v arabských státech od roku 2010 po současnost.² Poprvé se termín objevil v roce 2003 v New York Times Magazine v článku „*Dreaming of Democracy*“ od George Packera³, který se zabýval Irákem po pádu Saddáma Husajna.⁴ V roce 2005 ho použil jako první egyptský spisovatel Saïd Ad-dín Ibráhím. Většina Arabů však používá označení revoluce, vzpoura, probuzení či povstání.⁵ V Tunisku byla revoluce označována jako Jasmínová.⁶

TUNISKO

Za možný začátek arabského jara by se dal považovat 6. duben 2008, kdy 70 000 dělníků protestovalo v egyptském městě Mahalla al-Kobra za lepší platy a nižší ceny potravin.⁷ Oficiálně ale začalo v prosinci 2010 v Tunisku sebevraždou Muhammada Bu'azíziho, který se upálil na protest proti nezaměstnanosti a špatným životním podmínkám

¹ Arab Spring: A Research & Study Guide. *Guides.library.cornell [online]*. 2013 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: http://guides.library.cornell.edu/arab_spring.

² BÍLÝ, M. Arabské jaro, druhé výročí. *Diplomaticaffairs [online]*. 2013 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: <http://www.diplomaticaffairs.eu/arabske-jaro-druhe-vyroci/>.

³ Arab spring facts you should know. *Middleeastvoices [online]*. 2011 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: <http://middleeastvoices.voanews.com/2011/11/arab-spring-facts-you-should-know/>.

⁴ PACKER, G. Dreaming of democracy. *Nytimes [online]*. 2013 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2003/03/02/magazine/dreaming-of-democracy.html?pagewanted=all&src=pm>.

⁵ Arab spring facts you should know. *Middleeastvoices [online]*. 2011 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: <http://middleeastvoices.voanews.com/2011/11/arab-spring-facts-you-should-know/>.

⁶ Kydlíček, J. Současný Blízký východ. S. 60.

⁷ Arab spring facts you should know. *Middleeastvoices [online]*. 2011 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: <http://middleeastvoices.voanews.com/2011/11/arab-spring-facts-you-should-know/>.

v zemi.⁸ K protestům přispěl fakt, že za vlády Bourguiby a Ben Alího se kladl důraz na vzdělání a otevíraly se vzdělávací instituce nejen v centrech. Trh byl tak přesycen žadateli o práci a nebyl schopen jim nic nabídnout. Vyvolávalo to značné komplikace v širších rodinách, kde bylo zvykem, že mladí členové ekonomicky zajišťují zbytek své rodiny. Nepokoje vedly v lednu 2011 k pádu Ben Alího režimu a k odchodu tehdejších představitelů.⁹ Nepomohl ani příslib 300 000 pracovních míst, a tak Ben Alí i s celou svou rodinou uprchl do Saudské Arábie.¹⁰ I tak byl průběh relativně hladký. Přechodné vlády se ujal výbor složený z různých politických sil a přidala se i strana an-Nahda. Přijala základní principy demokracie a zavázala se k dodržování občanských práv. Po volbách vytvořila koalici se dvěma středovými stranami a její tajemník Hamadí Džebali se stal premiérem. Novým prezidentem se stal Mohsen Marzouki, bývalý disident. Nyní je důležité sepsání nové ústavy, tu se snaží ovlivnit jak fundamentalističtí salafisté svojí snahou dostat do ní šari'ú, tak i modernisté a liberálové. Ze strany salafistů byla snaha doprovázena agresivními útoky. Snaha Marzoukiho o reformy, i když má omezené pravomoci, nesnižuje nespokojenost obyvatel, nepřispívá tomu ani nezaměstnanost a chudoba v zemi.¹¹

ALŽÍRSKO

Současně s Tuniskem probíhaly nepokoje i v Alžírsku. Přes sérii sebeupálení (načež byly vydány fatwy, že je to neislámské), nepokoju¹² a nespokojeností s postavením Fronty národního osvobození (FLP)¹³ Buteflikův režim odolával díky slibu politických reforem, sociálním programům, jako snížení cen potravin nebo zásahům bezpečnostních složek. Rovněž byl v únoru 2011 zrušen výjimečný stav, který do té doby trval 19 let. Alžírský režim byl upevněn v květnu 2012, kdy ve volbách zvítězila FLP, i když to bylo jakkoliv podezřelé

⁸ BÍLÝ, M. Arabské jaro, druhé výročí. *Diplomaticaffairs [online]*. 2013 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z:

<http://www.diplomaticaffairs.eu/arabske-jaro-druhe-vyroci/>.

⁹ Kydlíček, J. Současný Blízký východ. S. 60.

¹⁰ Arab Spring: A Research & Study Guide. *Guides.library.cornell [online]*. 2013 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z:

<http://guides.library.cornell.edu/content.php?pid=259276&sid=2163144>.

¹¹ HESOVÁ, Z. Znamená převzetí moci islamisty v Tunisku a Egyptě konec politického islámu?

Zorahes[online]. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://zorahes.net/index.php/en/arab-spring/38-lanky-o-arabskem-jaru/83-znamenava-pevzeti-moci-islamisty-v-tunisku-a-egypt-konec-politickeho-islam>.

¹² DANIEL, J. Alžírsko – svěhlavý partner v boji proti terorismu. *Natoaktual [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01].

Dostupné z: <http://www.natoaktual.cz/alzirsko-svehlavy-partner-v-boji-proti-terorismu-fsg->

[/na_analyzy.aspx?c=A120820_091303_na_analyzy_m02](http://na_analyzy.aspx?c=A120820_091303_na_analyzy_m02) .

¹³ Křížek, D. Současný Blízký východ. S. 47.

(některé regiony měly nepravděpodobné výsledky). Politická situace zatím není stabilní. I přesto, že vývoz nerostných surovin přináší zemi značné zisky, pracovních míst je v něm potřeba málo. Dalším problémem je vysoká nezaměstnanost a kvůli ní i množství pouličních nepokojů. Ani vznik nových podniků situaci nezklidňuje, míst je stále málo.¹⁴ Přesto by mohlo svítat Alžírsku na lepší časy, když by efektivně využilo zdrojů ropy a zemního plynu.¹⁵ V případě rapidnějšího pádu cen ropy by mohl nastat problém, jelikož je potřeba, aby se cena držela nad 100 dolary za barel. V případě zemního plynu by měly být do konce roku 2014 otevřeny dva plynovody vedoucí do Itálie a do Španělska.¹⁶

EGYPT

V roce 1981 se vlády v Egyptě ujal prezident Husní Mubárak. Jeho snahou bylo stabilizovat poměry v zemi, normalizovat vztahy s arabskými zeměmi a zachovat integritu režimu. Od roku 1981 byl v Egyptě parlamentem prodlužován výjimečný stav. V roce 2010 prodloužen o dva roky, a i přes pozdější Mubárakovo svržení v roce 2011, nebyl zrušen. Nespokojenosti s politikou země se projevil při volbách v roce 2005 a 2011, po vzoru protestů a povstání v Tunisku, které docílily 11. února svržení Mubáraka a k moci se dostala Vrchní rada ozbrojených sil (SCAF) do doby zvolení nového parlamentu. Nadále zůstalo platné stanné právo a prezidentovi pravomoci zůstaly neomezené.¹⁷ Protesty v Egyptě byly výsledkem nespokojeností s životní úrovní, rozvojem školství, zdravotnictví a bojem proti negramotnosti.¹⁸ Důležitou roli hrála sociální síť facebook, kde se publikovaly texty, videa a

¹⁴ DANIEL, J. Alžírsko – svěhlavý partner v boji proti terorismu. *Natoaktual [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/alzirsko-svehlavy-partner-v-boji-proti-terorismu-fsg/na_analyzy.aspx?c=A120820_091303_na_analyzy_m02.

¹⁵ Křížek, D. *Současný Blízký východ*. S. 47.

¹⁶ DANIEL, J. Alžírsko – svěhlavý partner v boji proti terorismu. *Natoaktual [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/alzirsko-svehlavy-partner-v-boji-proti-terorismu-fsg/na_analyzy.aspx?c=A120820_091303_na_analyzy_m02

¹⁷ BURGROVÁ, H. *Současný Blízký východ*. S. 79-89.

¹⁸ HESOVÁ, Z. Znamená převzetí moci islamisty v Tunisku a Egyptě konec politického islámu? *Zorahes J.* 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://zorahes.net/index.php/en/arab-spring/38-lanky-o-arabskem-jaru/103-media-v-porevolunim-egypt-2-soukroma-media>.

fotografie, plánovaly se zde protesty a nepokoje. Přístup na internet má asi jen 26 % (z toho na facebook 11 %), i tak to není zanedbatelné číslo.¹⁹

Po pádu režimu se objevilo množství politických stran a nadšení z možné demokracie, avšak je důležité si uvědomit, že i přes svržení režimu funguje stát stejně a problémy pocházejí převážně z ekonomické a sociální situace obyvatel.²⁰ Přes komplikace se stal novým prezidentem člen Muslimského bratrstva Muhammad Mursí. Do té doby byli u moci vojenští činitelé.²¹ Hlavními průkopníky svobody se stala soukromá média, i když jsou v jistých směrech omezována, ať legislativou nebo cenzurou. Soukromé televize měly do roku 2011 minimum zpravodajství, po revoluci začaly vysílat množství politických talkshow.²²

JEMEN

V roce 2011 v Jemenu začalo arabské jaro jako studentské protesty proti režimu prezidenta Ali Abdullaha Sáliha.²³ Spolu se špatnou ekonomickou situací, korupcí a zvýšením cen potravin se na jaře přeměnila v protivládní protesty,²⁴ a také na boj mezi hlavními kmenovými uskupeními.²⁵ Sjednotila se opozice, studentské radikální hnutí Irhál a Jižní mírové hnutí. To dávalo Jemenu možnost skutečných politických změn vzhledem k tomu, že v minulosti dokázali efektivně spolupracovat.²⁶ První demonstrace se konala v San'á 27. ledna a zúčastnilo se jí více než 16 000 demonstrantů. I přes Sálihovo prohlášení, že se

¹⁹ HESOVÁ, Z. Média v porevolučním Egyptě (3): Internetové revoluce a občanská média. *Zorahes [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://zorahes.net/index.php/en/arab-spring/38-lanky-o-arabskem-jaru/104-media-v-porevolunim-egypt-3-internetove-revoluce-a-obanska-media>.

²⁰ BURGROVÁ, H. *Současný Blízký východ*. S. 79-89.

²¹ HESOVÁ, Z. Znamená převzetí moci islamisty v Tunisku a Egyptě konec politického islámu. *Zorahes [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://zorahes.net/index.php/en/arab-spring/38-lanky-o-arabskem-jaru/83-znamenana-pevzeti-moci-islamisty-v-tunisku-a-egypt-konec-politickeho-islam>.

²² HESOVÁ, Z. Média v porevolučním Egyptě (2): Soukromá média. *Zorahes [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://zorahes.net/index.php/en/arab-spring/38-lanky-o-arabskem-jaru/103-media-v-porevolunim-egypt-2-soukroma-media>.

²³ Jemen – vnitropolitická charakteristika. *Businessinfo [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jemen-vnitropoliticka-charakteristika-18813.html>.

²⁴ BŘESKÁ, J. *Současný Blízký východ*. S.203.

²⁵ Jemen – vnitropolitická charakteristika. *Businessinfo [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jemen-vnitropoliticka-charakteristika-18813.html>.

v dalších volbách v roce 2013 nebude ucházet o znovuzvolení,²⁷ byla 23. listopadu za pomoci OSN a států GCC (Gulf Cooperation Council – Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu) sepsána „*Dohoda o předání moci prezidenta Sáliha*“. Cílem bylo prezidentovo odstoupení i odstoupení jeho rodiny a ustavení přechodné vlády. 21.2. 2012 se konaly předčasné volby, ve kterých zvítězil Abdul-Rabbuh Mansúr Hádi. Z celkové účasti 60% ho volilo 99,8% voličů.²⁸

LIBYE

Libye, oficiálně Velká libyjská arabská lidová socialistická džamahírija, byla založena na principech Zelené knihy Muammara al-Kaddáfího z roku 1975. Důraz byl kladen na přímou demokracii, odpor k parlamentarismu, objevovaly se i prvky socialismu, vše v podmínkách islámu.²⁹ Tak jako v ostatních zemích i v Libyi vyvrcholila dlouholetá nespokojenost s ekonomickou situací a s autoritářskou vládou v povstání. V únoru 2011 vypukla povstání v Bengházi a směřovala do Tripolisu. Aby se předešlo možnému neúspěchu rebelů, byla přijata rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1973 o naplnění bezletové zóny nad Libyí. Od 17. března se úkolu chopilo NATO.³⁰ Oficiální verze zní, že šlo o snahu chránit libyjské civilisty, kteří byli vražděni Kaddáfího režimem, faktem ale je, že se objevují otázky ohledně legality akce. Další verzí je, že šlo o ropu. Libye má 3,4 % světových zásob. V roce 2010 dodávala 2 % denních dodávek ve světě. Objevila se i verze, kdy si stoupající mocenská centra uvědomují, že je pro ně petrodolarový systém nevýhodný a chtěly by nahradit dolar, coby hlavní globální měnu, měnou jinou. Pro Spojené státy by to bylo značně nevýhodné. Od počátku bylo v Libyi mnoho nejasností. Nebylo přesně jasné, kdo jsou povstalcí a co mají v plánu, i tak byli podporováni. Amnesty International přinesla důkazy o únosech a mučení rebely a podle svědectví byla v Syrtě nalezena zastřelená těla se svázanýma rukama. Podle OSN se po zásahu NATO zvýšil počet mrtvých z 1000 – 2000 na 10 000 – 50 000.³¹ Poté, co

²⁶ BŘESKÁ, J. *Současný Blízký východ*. S. 204-212.

²⁷ Yemen. *Guides.library.cornell [online]*. 2013 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://guides.library.cornell.edu/content.php?pid=259276&sid=2163159>.

²⁸ Jemen – vnitropolitická charakteristika. *Businessinfo [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jemen-vnitropoliticka-charakteristika-18813.html>.

²⁹ ŠLECHTA, O. Případ Libye. *Revuepolitika [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1675/pripad-libye>.

³⁰ KYDLÍČEK, J. *Současný Blízký východ*. S. 66-67.

³¹ ŠLECHTA, O. Případ Libye. *Revuepolitika [online]*. 2012 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://www.revuepolitika.cz/clanky/1675/pripad-libye>.

se Kaddáfí snažil uprchnout ze Syrty, kde se ukrýval, zaútočily na jeho konvoj jednotky NATO. Byl zraněn a zajat povstalci, ale svým zraněním podlehl.³² Některé zprávy uváděly, že byl zabit rebely.

JORDÁNSKO

Na rozdíl od okolních zemí nepropukly v Jordánském království nepokoje s cílem svrhnout vládnoucí dynastii, nýbrž kvůli změnám ve vládě, konkrétně v ekonomické sféře a politickým reformám, díky kterým by mohli mít obyvatelé Jordánska částečný vliv na politický chod státu. Je pravděpodobné, že k tomu přispěl zákon stanovující tříleté vězení za slovní napadení krále nebo jeho rodiny. Vzhledem k událostem rozpustil král ʿAbdulláh II. vládu a dosadil novou, a v červnu 2011 se vzdal části svých pravomocí při jmenování vládního kabinetu.³³ Sám král řekl v zasedacím sále Evropského parlamentu, že lidé vnímají arabské jaro jako příležitost.³⁴ Panují obavy, že pokud padne Assadův režim v Sýrii, stát se rozpadne a nepokoje se přesunou do okolních států včetně Jordánska. Muslimské bratrstvo tam už nyní usiluje o místo ve vládě. Při protestech v listopadu 2012 zemřelo několik osob, objevily se požadavky na svržení krále a snížení cen ropy. Muslimské bratrstvo se s královými kompromisy nespokojilo a události nasvědčují tomu, že se nestáhnou do ústraní, ale naopak se budou snažit chopit moci a změnit stát ke svému obrazu. Nikita Sorokin ve svém článku píše:

„Předpokládané vyostření situace v Jordánsku je pouze další krok směrem k řízenému chaosu – strategii, s jejíž pomocí Katar a Saúdská Arábie za podpory USA systematicky realizují projekt rekonstrukce Velkého Blízkého východu.“³⁵

³² Muammar Kaddáfí je mrtev. *ceskatelevize [online]*. 2011 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/140213-muammar-kaddafi-je-mrtev/>.

³³ BURGROVÁ, H. *Současný Blízký východ*. S. 137.

³⁴ Jordánský král Abdalláh II. – Arabské jaro vnímáme jako příležitost. *Europarl.europa [online]*. 2012 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/content/20120413STO42890/html/Jordánský-král-Abdalláh-II.-Arabské-jaro-vnímáme-jako-příležitost>.

³⁵ SOROKIN, N. V Jordánsku může arabské jaro začít už v lednu. *Czech.ruvr [online]*. 2012 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: http://czech.ruvr.ru/2012_12_14/V-Jordansku-muze-arabske-jaro-zacit-uz-v-lednu/.

MAROKO

V roce 2000 proběhly v Maroku demonstrace vedené islámským hnutím Spravedlnost a dobrovolnost, stojícím v opozici proti monarchii. Další protesty následovaly v roce 2011 a upozornily na nespokojenost obyvatelstva a nutnost reforem. Stejně jako v Egyptě se počátky demonstrací zrodily na sociálních sítích. Iničiátoři, především marocká mládež, požadovali ústavní změny, které v referendu podpořilo 99 % obyvatel.³⁶ Stejně jako v Bahrajnu nebo Ománu proběhly protesty poklidněji. Dá se to přičíst svobodě projevu, která je v zemi. Většina obyvatel také schvaluje monarchii v zemi a nebylo jejím cílem svrhnout vládu. Maroko se dostalo do podvědomí jako „výjimka arabského jara“ a v novinách se objevovaly články, „jak se Maroko vyhnulo arabskému jaru“.³⁷

OMÁN

K prvním demonstracím došlo v Ománu v roce 2011. Demonstranti požadovali účelné hospodaření s penězi z ropy, vymýcení korupce, volený parlament a pracovní nabídky pro mladé. Reakcí bylo odvolání vládního kabinetu a příslibení ekonomických změn.³⁸ V únoru se ve městě Sohar sešlo na 2000 demonstrantů, aby žádali politické reformy. Zabití byli dva lidé a v okolí docházelo k rabování a stěhování obyvatel do klidnějších částí města. Aby se situace uklidnila, poskytl sultán Qábús bin S^caid 50 000 pracovních míst. Demonstranti zdůraznili loajalitu svému vládci a vyjádřili nespokojenost s jeho úředníky.³⁹ Napětí se zvýšilo hlavně při demonstracích v Maskatu, kdy při střetu s bezpečnostními silami zemřela jedna osoba. Ústupky nenaplnily očekávání demonstrantů, kteří požadovali mimo jiné větší politickou svobodu. Během pátého týdne protestů byly použity nože, slzný plyn, kameny i gumové projektily, jak uvedla al-Džazíra. Odpovědí bylo umístění armády okolo důležitých budov v okolí 200 km od Maskatu. Oproti jiným zemím proběhly nepokoje „relativně klidně“ a nedosahovaly takových rozměrů, jako tomu bylo v sousedních státech.⁴⁰

³⁶ JEŽOVÁ, M. *Současný Blízký východ*. S. 26-34.

³⁷ Is Morocco an Exception to the Arab Spring? *Morocco an exception to the arab spring [online]*. 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://www.morocoworldnews.com/2013/01/75456/is-morocco-an-exception-to-the-arab-spring-3/>.

³⁸ BŘESKÁ, J. *Současný Blízký východ*. S. 219.

³⁹ Deaths in Oman protests. *Aljazeera [online]*. 2011 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/02/2011227112850852905.html>.

⁴⁰ Oman protests resume. *Aljazeera [online]*. 2011 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/04/20114213219368983.html>.

SAÚDSKÁ ARÁBIE

Stejně jako v předchozích zemích, i v Saúdské Arábii se projevovala nespokojenost obyvatel s životními podmínkami - vysokou nezaměstnaností, absencí lidských práv a s ekonomickými rozdíly mezi obyvatelstvem. Demonstrace se svolávaly pomocí Twitteru a Facebooku a konaly se v největších saúdských městech. Důležitá byla role hnutí Sahwa, které bývá připodobňováno k Muslimskému bratrstvu. Hnutí se podařilo přeměnit protesty v islamistické i díky své dobré organizovanosti. I přes pomoc jemenských a egyptských rebelů se ukázalo, že je saúdský režim natolik pevný a odolný, že ho jakákoliv nespokojenost nemůže ohrozit. Stačilo vypustit peníze do strategických míst a situace se rázem uklidnila. Samozřejmostí byl i politický nátlak. Za stabilitou režimu stojí především geografická poloha země – převážně Mekky a Mediny, které zde leží, a ropa, díky které je země finančně zabezpečena. Nezanedbatelné jsou vztahy s Velkou Británií a USA. V poslední době se Saúdská Arábie staví do pozice regionální bezpečnostní organizace. Spolu s Radou pro spolupráci v Zálivu se snaží o zastavení nepokojů probíhajících v okolních zemích. Sýrii ale zavrhl. Veškeré jejich snahy ale souvisí s předem promyšlenými kroky, které by pro ně byly výhodné. Jedním je zamezení šíření ší'itského islámu v Arábii. Veškeré saúdsko – arabské kroky jdou ruku v ruce s USA, i když po 11. září nejsou vztahy příliš ideální.⁴¹ Díky ropě, kterou Arábie disponuje, je nepravděpodobné, že by došlo k výraznějšímu zhoršení vztahů. Samozřejmě by se o tom dalo polemizovat, ale vzhledem k oboustranné výhodnosti relativně dobrých vztahů se obě strany konfliktům raději vyhnou.

SÝRIE

Vývoj Sýrie je od roku 1970 spojen s Háfizem al-Assadem a poté i jeho synem Bašárem. Háfiz al-Assad se dostal k moci roku 1966, kdy se stal ministrem obrany a v roce 1971 byl v referendu zvolen prezidentem. Téhož roku byl zvolen generálním tajemníkem strany Ba'ath. Vláda byla poznamenána válkou Jom-Kippur, vysláním jednotek v roce 1976 do Libanonu a několikrát se objevila nařčení z teroristických akcí. Příkladem je únos letadla v Libanonu v roce 1985. Největší kritiku sklídl, za zabití tisíce obyvatel Hamá v únoru

⁴¹ BERÁNEK, O. Saúdská Arábie – vítěz arabského jara. *Natoaktual [online]*. 2011 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/saudska-arabie-vitez-arabskeho-jara-d6m-na_analyzy.aspx?c=A111010_110636_na_analyzy_m02.

1982.⁴² Událost byla reakcí na útoky ze strany Muslimských bratrů. Sýrie byla policejním státem a jak internet, tak i noviny podléhaly cenzuře.⁴³ Naopak za jeho vlády se zmodernizovalo školství, nemocnice a budovaly se silnice. Jeho vláda měla jak stinné, tak i světlé stránky. Temnou stránkou jeho vlády bylo zatýkání politických vězňů, o kterých neměly rodiny žádné zprávy. Nebylo ani jisté, zda jsou naživu nebo kde jsou věznění.

V roce 2000 podlehl Háfiz al-Assad infarktu a prezidentem se stal jeho syn Bašár.⁴⁴ Do jeho vlády a damašského jara (označení počátku jeho vlády) bylo vkládáno mnoho nadějí, především v omezení pozice armády a vojenských elit. Stát je založen na moci prezidenta, alawitské elity a armády, díky které se dařilo potlačovat demonstrace. První povstání za arabského jara se uskutečnila v provincii Dar'á v březnu 2011. Cílem měly být politické změny. Zejména zrušení výjimečného stavu, který platil v Sýrii od roku 1963, dále pak politickou svobodu, propuštění politických vězňů, legalizaci všech politických stran a odvolání zkorumpovaných úředníků.⁴⁵ Protesty v Sýrii probíhají od března 2011 nepřetržitě a nevypadá, že by v nejbližší době měly ustát. Některá média uvádějí, že to může být otázka několika měsíců či snad let. Situace v zemi je natolik kritická, že se do pomoci zapojilo množství humanitárních organizací, které se snaží přispět alespoň finančními prostředky. Zdroje zmiňují 60 tisíc mrtvých, čtyři miliony obyvatel potřebující okamžitou pomoc a další dva miliony, které opustily své domovy. V lednu 2013 bylo přislíbeno na pomoc Sýrii 1,5 miliardy USD. Pan Ki-mun řekl:

„Je to naděje pro miliony Syřanů zasažených násilným konfliktem“. Peníze by měly být použity na pomoc lidí v nouzi. „Situace v Sýrii je kritická a každým dnem se zhoršuje. Syřané denně zažívají ten nejhorší sen: násilí, špatné nebo žádné zásobování potravinami a léky, porušování lidských práv, a to včetně sexuálního násilí či svévolného zadržování.“

⁴² GORDON, M. *Hafez al-Assad*. S. 1-110.

⁴³ Tamtéž. S. 1-110.

⁴⁴ MacFarquhar, N. Hafez al-Assad, Who Turned Syria Into a Power in the Middle East, Dies at 69.

Library.cornell [online]. 2000 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z:

<http://www.library.cornell.edu/colldev/mideast/asadd3.htm>.

⁴⁵ PONÍŽILOVÁ, M. *Současný Blízký východ*. S. 106-116.

Velkým problémem je omezený přístup do oblastí, kde je pomoc zapotřebí. Především území ovládána opozicí jsou těžko dostupná.⁴⁶

BAHRAJN

Vzhledem k diskriminaci ší'itského obyvatelstva sunnitským režimem a nespokojeností s nedostatečnou demokratizací země propukly v Bahrajnu na jaře 2011 nepokoje. Potlačeny byly po zásahu států GCC (Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu).⁴⁷ Kromě termínu arabské jaro jsou vzpoury označovány jako revoluce 14. února nebo perlová revoluce. V Bahrajnu proběhly vcelku pokojné protesty, které ale nakonec skončily třiceti mrtvými, kteří se účastnili demonstrací. Přes čtyřicet ší'itských mešit a náboženských staveb bylo poškozeno nebo zničeno a důležití vůdci revoluce byli odsouzeni k dlouhým trestům. Požadavky demonstrantů ohledně politických reforem a vymýcení utlačování ší'itské většiny se neseťkaly s úspěchem. Bahrajn je strategickou základnou pro americké námořnictvo. Také je důležitým přepravním bodem pro převoz ropy z Perského zálivu.⁴⁸

SÚDÁN

V roce 2011 došlo k překvapivě poklidnému rozdělení Súdánu a vzniku Jihosúdánské republiky. Začátek vzájemných vztahů vypadal velmi slibně, ale další vztahy ztroskotaly na bodech, které měly být vyřešeny ještě před rozdělením. Jedním z bodů byly tranzitní poplatky za ropu, neboť byla ropa z Jihosúdánské republiky převážena přes severní přístav Port Sudan. Jihosúdánci hlasovali pro nezávislost s očekáváním, že se vyřeší mnoho problémů, ale nikdo neřešil, jaké problémy nastanou, až stát vznikne.

Arabské jaro se ale nevyhnulo ani Súdánu. S rozdělením na dvě země to ale nemělo nic společného. Termín referenda o samostatnosti byl stanoven již v roce 2005. V Chartúmu, stejně jako v jiných větších městech,⁴⁹ proběhly protivládní demonstrace pod heslem „*Lid požaduje svržení režimu*“. Stejně heslo měl například Egypt, Sýrie nebo Tunisko. Stejně jako

⁴⁶ Globální solidarita funguje. *Osn [online]*. 2013 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1818>.

⁴⁷ BURGROVÁ, H. *Současný Blízký východ*. S. 193.

⁴⁸ Bahrain. *Guides.library.cornell [online]*. 2013 [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://guides.library.cornell.edu/content.php?pid=259276&sid=2163172>.

⁴⁹ SCHUSTER, R. Klidné rozdělení Súdánu nikdo nečekal. *Ustavmezinarodnichvztahu [online]*. 2012 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/klidne-rozdeleni-sudanu-nikdo-necekal>.

v ostatních zemích vedla k protestům nespokojenost se sociální situací, prudký růst cen potravin a zhoršení pozice nejchudšího obyvatelstva. K situaci nepřispěl ani fakt, že prezident Umar al-Bašír prohlásil, že vláda přestane dotovat ceny benzínu a bude propuštěno několik tisíc státních zaměstnanců. Dalším krokem bylo zvýšení daní na dovozní cla na potraviny.⁵⁰

⁵⁰ Arabské jaro došlo do Súdánu. *Czech.ruvr [online]*. 2012 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: http://czech.ruvr.ru/2012_06_20/78771760/.

3. EGYPT

3.1. Obecné informace

Rozloha Egyptské arabské republiky činí 1 001 450 km² a obydleno je 53 800 km² (5,3%). Podle odhadů z roku 2011 je počet obyvatel kolem 93 milionů a 11,5 mil. z nich pracuje přechodně v zahraničí. Obyvatelé Egypta pracují převážně v oblasti zemědělství či rybářství, tomu odpovídá i hustota zalidnění v nilské deltě a nilském údolí. Žije zde až 95% obyvatelstva. Dominantním náboženstvím je islám se zastoupením 90%, a úředním jazykem je arabština.

Co se týče vzdělanosti, tak ta dosahuje 57,7%. Z toho 46,9% připadá na ženy a 68,3% na muže.

Země je členěna na 27 guvernorátů, které se dále dělí na provincie, a správní okrsek města Luxor. V roce 2008 k nim přibýly guvernoráty 6th October a Helwan, ale v rámci porevolučních změn byly zrušeny a soudně se projednává jejich opětovné zařazení. V čele guvernorátu stojí guvernér jmenovaný prezidentem. Provincie má na starosti předseda městské rady volený na pět let.

Rozdělení guvernorátů:

- Městské guvernoráty – Káhira, Alexandrie, Suez, Port Said
- Guvernoráty Dolního Egypta – Šarkia, Dakahlia, Kalyubia, Ismailíja, Kafr El-Šeik, Damietta, Gharbia, Menúfia, Beheria
- Guvernoráty Horního Egypta – Beni Suef, Menia, Asyut, Fajúm, Suhag, Aswan, Qena, Luxor, Gíza
- Hraniční guvernoráty – Rudé moře, Severní Sinaj, Jižní Sinaj, Matruh, El-Wadi El Gidid.

3.2. Politická situace

25. ledna 2011 začala v Egyptě tzv. lotosová revoluce. Která má neblahý vliv na vývoj Egypta ve všech směrech. Hlavně v politické sféře.⁵¹

Nepokoje, uskutečněné v lednu 2011, byly reakcí na dlouhodobou nespokojenost se správou země. Během vlády Násira byly v roce 1953 zakázány politické strany a všechny

⁵¹ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

nahradila strana Arabského socialistického svazu. V roce 1967 došlo k porážce arabských zemí při druhé arabsko-izraelské válce a tím se nerušily myšlenky jednotného arabského státu.

Anwár Sadát, na rozdíl od svého předchůdce Násira, zvolil opačnou taktiku ve vztazích s Izraelem.⁵² Po svém nástupu vyhnal Sadát ze země sovětské vojenské poradce, i přes to, že s Chrusčovem sdílel odmítavý postoj proti imperialismu, a stejně jako on odmítal západní rétoriku.⁵³ Po prohře v arabsko-izraelské válce v roce 1973 se ale rozhodl uzavřít s Izraelem mír (1979) pod záštitou USA. Výsledkem bylo několik let odmítání ze strany arabských zemí a tím pádem i závislost na americké pomoci. Sadát byl pravicově zaměřený, i proto směřoval směrem k USA. V roce 1981 zabil Sadáta armádní důstojník Chálid al-Islámbúlím.

O normalizaci vztahů s arabskými zeměmi se zasloužil Husní Mubárak. Výsledkem bylo opětovné přijetí Egypta do Ligy arabských států v roce 1989. Jedním z jeho cílů byla stabilita a integrita režimu a to i přesto, že byla nadále omezena politická soutěž a od roku 1981 byl vyhlášen výjimečný stav. V devadesátých letech se postaral o potlačení terorismu, který ohrožoval jak samotného Mubáraka a egyptskou vládu, tak i cestovní ruch.

První větší protesty proběhly během voleb 2005 a o šest let později vyšli Egyptané opět do ulic. Jejich protesty vyvrcholily svržením Mubáraka a převzetím moci armádou.⁵⁴ Výsledkem prvních svobodných voleb bylo vítězství Muslimského bratrstva, nezanedbatelné procento získali i ultrakonzervativní salafisté a další islamistická uskupení.⁵⁵

Dá se předpokládat, že důvodem, proč se lidé obrací k uskupením opírajících se o náboženství, je víra v lepší životní podmínky, které tyto skupiny propagují. Nižší míra vzdělanosti, u některých skupin obyvatelstva, zajišťuje islamistickým skupinám snadnější ovlivňování během voleb, a tím si zajišťují horní místa v parlamentu. Když se národ dostane do situace, kdy má po nespokojenosti s vládou možnost zvolit si vládu jinou, volí pravý opak toho, co doposud měl. Islamistické organizace se opírají o morálku, vyzdvihují pravé hodnoty, rodinu a to je lidem sympatické. Islám je vlastně podle nich reakcí na kulturní útok Západu, reakcí na globalizaci. Má být návratem ke kořenům a muslimové cítili, že se na ně útočí ze Západu jak kulturně, tak ekonomicky.

⁵² BURGROVÁ, H. JEŽOVÁ, M. *Současný Blízký východ*. S. 77-79.

⁵³ RICHARD, R. J. *Dějiny moderní Afriky*. S. 266.

⁵⁴ BURGROVÁ, H. JEŽOVÁ, M. *Současný Blízký východ*. S. 77-79.

⁵⁵ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

Jak jsem se již zmínila, jako vítěz vyšlo z Egyptských voleb Muslimské bratrstvo. Ukázalo se, že Bratrstvo, a další podobně ideologicky založené strany, jsou nejvíce schopné převzít vládu po autoritářských vládciích. Muslimské bratrstvo následně posílilo i v místech, kde revoluce neproběhla.⁵⁶

Egypt je republikou s demokratickým režimem, který vymezuje politický systém a definuje veřejné instituce. Donedávna byl prezidentem Muhammad Mursí a jeho pravomoci byly určeny ústavou, stejně tak i pravomoci parlamentu. Nejedná se tedy o prezidentský systém, jak tomu bylo u jeho předchůdců.⁵⁷

Mursího si jako kandidáta na prezidenta zvolilo Muslimské bratrstvo a dá se říct, že je prvním demokraticky zvoleným prezidentem. V prvních volbách v květnu 2012 získal 25 % hlasů, více než kterýkoliv jiný kandidát. V následujícím kole vyhrál s 52 % hlasů a 30. června nastoupil do úřadu. Hlavním cílem bylo snížení moci egyptských ozbrojených sil.⁵⁸

Kandidátem Muslimského bratrstva se stal ve chvíli, kdy byli jiní členové vyloučeni. V roce 1970 získal diplom na Káhirské univerzitě a zhruba ve stejné době vstoupil do Muslimského bratrstva. V roce 1980 přijel do USA, kde do roku 1982 dodělával doktorát na Univerzitě v jižní Kalifornii, poté pracoval na univerzitě v Northridge. Ačkoliv nebyl původně prezidentským kandidátem, podpora Muslimského bratrstva mu pomohla k získání prezidentského místa a vytěsnění soupeře Šafiqa. Cílem mělo být sjednocení Egypta. Po nástupu do prezidentské funkce vystoupil z Muslimského bratrstva, ale stále udržoval úzké vazby s fundamentalistickými islámskými skupinami.⁵⁹ Po nástupu do úřadu udělal několik změn. Vyhodil z armády některé vedoucí pracovníky a rychle se vžil do role prezidenta země. Prohlásil, že jsou jeho rozkazy mimo kontrolu soudců a snažil se ukořistit co nejvíce moci.⁶⁰

⁵⁶ O co běží dnes v Egyptě. *Natoaktual [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z:

http://www.natoaktual.cz/o-co-bezi-dnes-v-egypte-06q/na_analyzy.aspx?c=A130716_103416_na_analyzy_m02.

⁵⁷ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

⁵⁸ Profile: Mohamed Morsi. *Aljazeera [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z:

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/07/20137314127329966.html>.

⁵⁹ Mohammed Morsi. *Infoplease [online]*. 2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z:

<http://www.infoplease.com/biography/var/mohammedmorsi.html>.

⁶⁰ Mohamed Morsi. *Biography [online]*. 2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z:

<http://www.biography.com/people/mohamed-morsi-20862695>.

V září 2012 navštívil Muhammad Mursí sídlo Evropské unie a během svého pobytu byl přijat prezidentem EU Hermanem Van Rompuyem, který ho ujistil, že EU bude stát při Egyptu „*jako přítel, soused a partner*“. Šéf Evropské komise José Manuel Barroso zase ocenil Mursího náklonnost k demokratickým hodnotám a v tomto směru mu přislíbil pomoc. Podle jeho slov bude Evropská unie pomáhat budovat „*demokratický, svobodný, otevřený a prosperující Egypt*“. 13. - 14. listopadu proběhlo v Káhiře zasedání Task Force EU. Cílem Egypta byla vzájemná spolupráce především v ekonomické oblasti a také jeho rozvoj. EU se též zavázala ke spolupráci s Egyptem v otázce navrácení majetku, který byl za Mubárakova režimu ukraden a vyvezen ze země. Na začátku roku 2013 bylo určeno sestavení podkomisí pro různé sektory, které by měly v budoucnu pomáhat s novými nebo stávajícími projekty. V jednání byla i finanční půjčka a technická pomoc ze strany EU. Navazuje tak na jednání Mezinárodního měnového fondu s Egyptem.⁶¹ Vzhledem k přetrvávající špatné ekonomické situaci a vysoké nezaměstnanosti se stal ale Mursí cílem kritiky, jak ze strany Mubárakových přívrženců, tak ze strany sekulárních liberálů. Nespokojenost se stupňovala a nesouhlas s Mursího vládou vyjadřovaly i náboženské menšiny, například kopští křesťané, kteří se cítili ohroženi a uváděli, že nejsou nijak chráněni vládou proti sektářskému násilí. Na výročí svržení Mubáraka v lednu 2013 proběhla demonstrace, při které přišlo o život 60 lidí. Nezlepšující se situace vyústila 30. června v masové protesty, jejichž cílem mělo být odstoupení Muhammada Mursího z prezidentského úřadu. To se stalo 3. července⁶² za pomoci armády. Podle amerického ministra zahraničí Johna Kerryho jednala armáda v zájmu obyvatel. Ti se obávali, že země upadne do chaosu a násilí. Vzhledem k plánovaným volbám je podle něj vidět snaha o obnovení demokracie. Zároveň ale kritizoval tvrdý přístup proti demonstrantům z řad Bratrstva. Nechali se slyšet, že ukončí protesty až ve chvíli, kdy se Mursí stane opět prezidentem a obnoví se tak legitimita země.⁶³

Poté, co byl Muhammad Mursí svržen a Muslimské bratrstvo odsunuto z politické scény, ukázalo se, že si velká část Egyptanů nepřeje islamizaci politiky. Spojením se sekulární armádou vznikla situace, kdy přišlo Bratrstvo o moc a jeho spojenci si uvědomili

⁶¹Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

⁶² Profile: Mohamed Morsi. *Aljazeera [online]*. 2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/07/20137314127329966.html>

⁶³ Svržení Mursího bylo demokratické, řekl Kerry. Protesty v Egyptě nekončí. *Zprávy.idnes [online]*. 2012 [cit. 2013-08-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/egypt-kerry-a-demonstrace-09p-/zahranicni.aspx?c=A130802_123841_zahranicni_ert.

své ohrožení. Důležitou úlohu zde sehrály Saudská Arábie, Spojené arabské emiráty a Kuvajt. Země přispěly osmi miliardami dolarů na záchranu egyptské ekonomiky a na oplátku očekávají konec podpory politických sil, které by mohly nabourat autoritu starých režimů. Hlavně monarchií.⁶⁴ Osud Muhammada Mursího není zcela znám. Je držen na neznámém místě a obviněn ze spiknutí s Hamásem.⁶⁵

3.3. Ekonomická situace

Po událostech, které probíhají v Egyptě od roku 2011, je ekonomika silně narušena. Negativně ji ovlivnilo politické dění, jenž mělo negativní dopad na zahraniční investice, na kterých byl Egypt do té doby značně závislý. Částečně byl hospodářský růst obnoven díky turismu a ziskům ze Suezského průplavu, přesto ale FDI z roku 2012 nedosahuje výsledků jako v letech 2006 až 2011.

Před rokem 2008/2009 dosahovaly investice výše 13,2 mld. USD a 11,1 mld. USD. V roce 2008/2009 poklesly na 8,1 mld. USD, velmi podobně tomu bylo ve fiskálním (daňovém) roce 2009/2010, kdy zahraniční investice dosáhly téměř stejné úrovně jako rok předtím, tedy 8 mld. USD (v tomto roce byly 3,59 mld. USD investovány do těžby zemního plynu a ropy. V roce 2010/2011 poklesly investice na 6,4 mld. USD a v roce 2011/2012 dokonce na 4 mld. USD. Přesto, že je to pokles výrazný, dá se považovat za vítaný, jelikož se podle odhadů očekával pokles nižší až o 92% (na úroveň 500 mil. USD). Především díky investicím v Zálivu nebyl pokles až tak razantní.⁶⁶

Jak jsem se již zmínila výše, rok 2011 se zásadně podepsal na přímých zahraničních investicích FDI. Již předtím se na nich podepsala ekonomická krize a porevoluční události byly „poslední kapkou“. Propad se zastavil na úrovni 2 mld. USD (v roce 2009/2010 dosáhly úrovně 6,8 mld. USD) a je otázkou, zda se nedůvěra investorů kvůli událostem z roku 2013 ještě nezvýší. Mezi hlavní zdroje nedůvěry patří nestabilní politická a

⁶⁴ O co běží dnes v Egyptě? *Natoaktual [online]*. 2013 [cit. 2013-07-17]. Dostupné z:

http://www.natoaktual.cz/o-co-bezi-dnes-v-egypte-06q/na_analyzy.aspx?c=A130716_103416_na_analyzy_m02.

⁶⁵ Svržení Mursího bylo demokratické, řekl Kerry. Protesty v Egyptě nekončí. *Zprávy.idnes [online]*. 2012 [cit. 2013-08-02]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/egypt-kerry-a-demonstrace-09p-zahranicni.aspx?c=A130802_123841_zahranicni_ert.

⁶⁶ Ekonomický vývoj Egypta. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/aktuality/ekonomicky_vyvoj_egypta_v_roce_2012.html.

bezpečnostní situace, budoucnost egyptské měny či neschopnost administrativy rychle jednat (nedůvěra v ní).

„Revoluční události z roku 2011 měly na FDI Egypta velmi negativní dopad. Nejen, že došlo k propadu nově přichozích investic, ale investoři v Egyptě v obavách o svoje majetky posílili svou investiční činnost v zahraničí.“⁶⁷

Stejně tak byl špatnou ekonomickou situací a obavami zahraničních investorů poznamenán i rok 2012. Nebylo zcela jasné, zda budou egyptští odběratelé schopni plnit své závazky. Projevilo se to např. ve vývozu automobilů Škoda do Egypta, naopak se ale podařilo udržet dodávky strojírenského vybavení.⁶⁸ Závěr roku 2012 se nesl v duchu nejistoty (vzhledem k prezidentským dekretům⁶⁹ a odporu obyvatelstva), mohl by být Egypt skutečně solidním a stabilním partnerem pro FDI? Další vývoj je tedy závislý na nadcházejících událostech.

Politická nestabilita nadále brání zahraničním investorům v návratu na trh, a navázat tak na úspěšný rok 2004/2005. Situaci nijak nepřispívají ani domácí investoři, kteří vyváží svá aktiva do zahraničí formou investic ve stabilnějších regionech.⁷⁰

Pokud bychom vycházeli z průzkumů za rok 2011/2012, na tvorbě HDP se podílí převážně zpracovatelský průmysl, těžební průmysl, stavebnictví, zemědělství, rybářství a obchod. V menší míře pak doprava, finanční služby, zdravotnictví, kultura, nemovitosti či suezský průplav. Nejnižším přínosem pro HDP je elektroenergetika.

V jednotlivých oborech hospodářství jsou značné rozdíly v zastoupení mezi veřejným a soukromým sektorem. Soukromý sektor je zastoupen převážně ve zpracovatelském průmyslu, zemědělství a rybářství, v obchodu, stavebnictví, dopravě,

⁶⁷ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

⁶⁸ Vzájemný obchod. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/egypt/vzajemny_obchod/index.html.

⁶⁹ Dekrety se zabývají omezením vlastnického práva k pozemkům a nemovitostem. Majiteli mohou být pouze Egyptané bez další cizí státní příslušnosti. Dekrety jsou zaměřeny převážně na oblast Sinaje, kde byla realizována řada FDI. (Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.)

⁷⁰ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

vzdělání, zdravotnictví kultuře, nemovitostech, elektroenergetice a v hotelnictví a pohostinství. Z toho se zpracovatelský průmysl a těžební průmysl spolu s rybářstvím a zemědělstvím podílí téměř polovinou na tvorbě HDP – 46,5% a soukromý sektor tvoří 62%.⁷¹

Ekonomický růst za fiskální rok 2011/2012 činil 1,8% HDP. Dá se předpokládat, že za rok 2012/2013 to bude 3,5%. Růst fiskálního deficitu se po roce 2010/2011 sice zpomalil, ale i tak dosáhl úrovně 10,7% HDP, 166 mld. EGP. K částečnému uvolnění došlo ve druhé polovině roku, kdy byl snížen tlak na hodnotu EGP. Běžný účet skončil s výsledkem -7,928 mil USD a kapitálový s hodnotou -11,278 mil USD. Propad tedy ve všech směrech. Na konci roku 2010 dosahovala úroveň rezerv centrální banky na 36 mld. USD, koncem června 2012 klesla na 15,5 mld. USD, ale díky ziskům ze Suezského průplavu stouply ještě na konci téhož roku rezervy na 17,7 mld. USD.⁷²

Ke strmému propadu devizových rezerv tedy došlo v roce 2011. Způsobené to bylo převážně ztrátami v oblasti turistického ruchu a rozpouštěním devizových rezerv (určitá suma, může být v různých měnách, kterou vlastní stát) ve snaze stabilizovat směnný kurz EGP. V roce 2012 se podařilo propad zastavit, ale dá se předpokládat, že nedojde v nejbližší době k navýšení, jaké bylo před rokem 2011.

Všechny banky v EAR spadají pod Central Bank of Egypt (CBE) s výjimkou Industrial Development Bank of Egypt, Bank for Development and Agricultural Credit a Egyptian Arab Land Bank. V lednu a únoru 2011 došlo k omezení výběrů hotovosti a mezinárodních transferů. Většina sice byla zrušena, ale pro některé platby je stále vyžadován doklad, který by zdůvodnil transfer prostředků. Špatnou ekonomickou situací je ovlivněna i měna. Egyptská libra díky tomu zeslabuje.⁷³

Vysoká vnitřní zadluženost, vysoká nezaměstnanost, vysoká inflace a nízká podpora veřejnosti pro reformy – to jsou záporné stránky egyptské ekonomiky.

Ve fiskálním (rozpočtovém, daňovém) roce 2011/2012 dosáhla míra nezaměstnanosti úrovně 12,6% a negativně tedy ovlivňuje chod ekonomiky, v případě, že by ekonomika vygenerovala 700 tis. – 750 tis. pracovních míst, byla by schopna vstřebat nárůst

⁷¹ Vzájemný obchod. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/egypt/vzajemny_obchod/index.html.

⁷² Ekonomický vývoj Egypta. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/aktuality/ekonomicky_vyvoj_egypta_v_roce_2012.html.

⁷³ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

práceschopného obyvatelstva. Kvůli úpadku cestovního ruchu, to není ale možné.⁷⁴ Bohužel, nezaměstnanost se rok od roku zvyšuje. Od roku 2007/2008 se postupně zvyšovala z 8,4 %, na 9,4 %, dále 10,7 %, 12 % až na zmíněných 12,6 %.⁷⁵ Je to ale začarovaný kruh. Vzhledem k tomu, že Egypťané protestují a situace není pro turisty zcela bezpečná, hledají si turisté jiné destinace a tím pádem přicházejí Egypťané o práci, protože je z velké části cestovní ruch zaměstnává.

Podle oficiálních zdrojů je inflace po lednu 2011 na úrovni 8,6% a například v případě potravin a na některých místech dosáhla výše až 26 %. Jiné zdroje uvádějí 15% a v průběhu roku 2011/2012 pokles na úroveň 10,2%.

Během roku 2011/2012 rekordně vzrostla výše vládních dluhů. Největší zátěží pro ekonomiku je pak veřejný dluh, který dosahuje úrovně 85% HDP a má hodnotu 231 mld. USD. Vnější zadlužení vzrostlo na úroveň 15% HDP, 33 mld. USD. Příjmy státního rozpočtu činily v roce 2011/2012 44,69 mld. USD, výdaje ale dosahovaly částky 67,7 mld. USD.

Velký propad zaznamenaly kvůli arabskému jaru příjmy z turistického ruchu. Ve fiskálním roce 2010/2011 činily částku 10,6 mil USD, zatímco v roce 2011/2012 9,4 mil USD. Vytíženost hotelů se pohybovala pod úrovní 35 %.

Naproti poklesu turistického ruchu, vzrostly příjmy ze Suezského průplavu v roce 2011/2012 na hodnotu 5,2 mld. USD a výděly Egypťanů pracujících převážně v Zálivu na 17,78 mld. USD.⁷⁶

Od roku 2011 stagnuje egyptský vývoz na úrovni 27 mld. USD při zvýšeném dovozu. Ve finančním roce 2011/2012 klesla hodnota vývozu na 46 % a saldo (konečný stav dluhu) zahraničního obchodu kleslo na -32 mld. USD. Ani současné události nenahrávají pozitivnějším změnám.

Na začátku roku 2011 došlo k propadu mezinárodního obchodu s Egyptem, ale postupem času dochází k jeho obnově.

Vzhledem k tomu, že ve finančním roce 2011/2012 dosáhl deficit výše -32 mld. USD, je pro Egypt klíčový vývoz převážně ropy, ropných derivátů, plynu a dalších nerostných

⁷⁴ Ekonomický vývoj Egypta. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/aktuality/ekonomicky_vyvoj_egypta_v_roce_2012.html.

⁷⁵ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

⁷⁶ Ekonomický vývoj Egypta. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/aktuality/ekonomicky_vyvoj_egypta_v_roce_2012.html.

suroviny, jenž činí až 80% exportu. Dále export textilu, chemikálií, bavlny a dočasně i zemědělských produktů, ale se vzrůstajícím počtem obyvatel vzrůstá i domácí spotřeba.

Revoluce se projevila v oblasti importu – přesně řečeno *snížil se objem dovozu investiční povahy*. Mezi dovážené artikly patří hlavně obiloviny, oleje, ropné produkty a spotřební zboží (telefony).⁷⁷

Nadále zůstávají největším obchodním partnerem Egypta země Evropské unie. Začátkem roku 2013 dosahoval podíl EU na zahraničním obchodě Egypta úrovně 35% egyptského exportu (ropa a ropné produkty, textil, cement, bavlna, železo, ocel, ovoce, zelenina, farmaceutické produkty a výrobky z hliníku) a 30% importu (zejména produkty s vyšší přidanou hodnotou, zařízení a stroje). Hodnota exportu mírně klesla v roce 2011/2012 na 26,976 mil USD, hodnota importu naopak mírně vzrostla na 58,674 mil USD. Pro rok 2011/2012 činil deficit -31,698 mil USD.

Druhým největším obchodním partnerem po EU jsou USA s 8,2%, třetí je Čína s 6,8%, dále Saudská Arábie se 4,7% a Turecko se 3,7%.⁷⁸

Obchodním partnerem Egyptské arabské republiky je i Česká republika. Historie spolupráce se datuje již do období před druhou světovou válkou. Obchodní vztahy jsou zaměřeny především na oblasti energetiky, výstavbu cukrovarů, zavlažovacích systémů, mlýnů na obilí a cementárenského průmyslu.

Důležitým krokem bylo zřízení kanceláře CzechTrade v Káhiře, která nabízela českým exportérům asistenční služby, poskytovala informace typu celních sazeb, podmínek pro firemní registraci či pomáhala firmám pronikat na trh. Kvůli nepokojům byl provoz kanceláře v roce 2011 přerušen, ale v září 2012 opět obnoven.

Během jednoho roku se podařilo zdvojnásobit vývozy do ČR díky egyptské společnosti Sewedy Electrometer, která zakoupila společnost ZPA Turnov.⁷⁹

I přes to, že je Egypt řazen mezi rozvojové země, veškeré ekonomické reformy a snahy o jejich realizaci vyplývají ze smluv a závazků GATT a WTO, což snižuje rizikovitost podnikání zahraničních subjektů v Egyptě. Mezinárodní ratingové firmy to hodnotily

⁷⁷ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

⁷⁸ Ekonomický vývoj Egypta. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/aktuality/ekonomicky_vyvoj_egypta_v_roce_2012.html.

⁷⁹ Vzájemný obchod. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/egypt/vzajemny_obchod/index.html.

kladně, ale obrat nastal v roce 2011. Od roku 2012 se vláda snaží o zkvalitnění egyptského podnikatelského prostředí a o příliv zahraničních investorů.

V současné době je pro Egypt důležité získat půjčku ve výši 4,8 mld. USD od Mezinárodního měnového fondu, která je závislá na krocích vedoucích ke snížení deficitu země. Ty však nejsou kvůli volbám do parlamentu žádoucí, a tak se počáteční domněnky, že vše proběhne rychle a bezproblémově, nenaplnují. Od ledna 2013 probíhají další nepokoje, a je možné, že prognózy MMF týkající se vývoje egyptské ekonomiky budou ještě horší. Podle francouzských investorů patří Egypt spolu s Mosambikem, Demokratickou republikou Kongo, Keňou, Nigérií a Súdánem mezi nejvíce rizikové země Afriky. Dne 21.3. 2013 ratingová agentura Moody's zařadila Egypt do kategorie C – pásmo před bankrotem, a varovala investory před možnou platební neschopností, která by byla zapříčiněna politickou situací v zemi. Půjčka od MMF ale není řešením. Stále je to půjčka a ne dar. Přesto, že dostane Egypt finanční částku, bude ji muset do určité doby splatit.

Do roku 2011 byl Egypt výstavním a veletržním centrem regionu, ale vzhledem k obavám z bezpečnostní situace byly některé výstavy a veletrhy zpožděny a značná část také zrušena. Během roku 2012 se situace změnila a akce probíhají. Bez výjimky se všechny uskutečňují v Káhiře a organizují je instituce Cairo International Convention and Exhibition Centre (CICEC) a General Organization for International Exhibition and Fairs (G.O.I.E.F.).⁸⁰

PRŮMYSL

Protesty v Egyptě mají vliv i na pokles průmyslové výroby. Negativem je nedostatek v dodávkách energie. V únoru 2011 byl pokles dokonce o -16,3% oproti předchozímu roku. Během několika posledních let se zcela přeměnil charakter průmyslové výroby a do popředí se dostaly obory jako strojírenství, petrochemie, výroba hnojiv, cementu a keramiky. Tyto obory jsou konkurence schopny a vyrovnají se světovým cenám. Z části tak nahradily tradiční tkalcovství, výrobu nábytku či přádelnictví, na které Egyptská republika spoléhala. Nezanedbatelnou úlohu splňuje také chemický průmysl a metalurgie. Během privatizace se výroba přesunula ze státního do soukromého procesu. Dnes je téměř 80% průmyslové výroby v soukromé sféře a rozvíjí se především plynárenství, výroba cementu, léčiv, automobilový průmysl a spotřební elektronika a metalurgie (výroba litiny, hliníku a oceli).

⁸⁰ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

Významný rozvoj se projevil během posledních pěti, šesti let ve farmaceutickém průmyslu. Ten se téměř zdvojnásobil a na trhu se objevily zahraniční firmy jako Merck Sharp & Dohme, Hoechst, Swiss-pharma nebo Squibb Bristol-Meyers. Značným negativem je výskyt napodobenin a nedodržování správného skladování léčiv. Výsledkem je špatná kvalita zboží prodávaná v egyptských lékárnách.

Egypt také shledává veliký potenciál ve výrobě počítačové technologie, proto je na něj kladen důraz jako na možnost dalšího rozvoje.

Mezi nejdůležitější obory ale patří automobilový průmysl. Potřeba automobilů rostla spolu s potřebami obyvatelstva. Zastoupení ve výrobě najde Peugeot, Suzuki, Daewo, General Motors, Kia, Mercedes a další. Po roce 2008 vzrostl prodej automobilů o 25 % (z 235 000 prodaných automobilů bylo 66 000 vyrobeno v Egyptě), v roce 2009 prodej poklesl a následující rok mírně stoupl. Revoluční rok 2011 znamenal pro egyptské automobilky změnu. Další rok se propad ještě prohloubil a o rok později činil ztrátu -30,9 %. Přitom vláda považuje automobilový průmysl za klíčový z hlediska vývoje ekonomiky a na rok 2015 si stanovila za cíl vyrobit 500 000 vozidel. V současné době se v zemi nachází 27 výrobních linek (v 16 výrobních a montážních závodech) a 11 z nich se zaměřuje na výrobu osobních automobilů, dalších 7 na výrobu autobusů a 9 na výrobu užitkových vozů. Výrobou komponentů se zabývá 375 firem. Důležitým faktorem, který automobilový průmysl zaznamenal, je změna struktury ve skladbě vyráběných vozidel, zatímco nedávno na egyptském trhu operovaly světoznámé značky (Chrysler, BMW, Lada, Suzuki,...), dnes se o trh uchází například čínské a turecké firmy. Celní dohody k vývozu a zeměpisná poloha Egypta přináší obchodní potenciál.

Vysoké příjmy a přes sto tisíc pracovních míst nabízí zbrojní průmysl, který se orientuje jak na vojenský sortiment, tak na průmyslové zboží pro civilní sektor. Část výroby v hodnotě 300-500 mil. USD je exportována do zahraničí. Výroba se dělí mezi The Arab Organisation for Industrialisation a National Organisation for Military Production.

Dalším průmyslovým odvětvím je textilní průmysl. 14.12. 2004 podepsal Egypt, Izrael a USA dohodu o vytvoření tzv. kvalifikovaných průmyslových zón – QIZ. V těchto zónách, je jich celkem sedm, se vyrábí zboží, které má bezcelní přístup na americký trh, ale s podmínkou, že obsahuje minimálně 11,7 % materiálu pocházejícího z Izraele. V případě, že je zboží s minimálním obsahem materiálu z Izraele vyrobeno v jiné zemi, má i tak privilegium zboží izraelského původu, jelikož má s USA podepsanou smlouvu o volném obchodu. Pro Egypt to znamená větší míru konkurenceschopnosti ve světě, především v USA. Po předešlých letech, kdy textilní průmysl upadal, to vypadá, že je opět na vzestupu,

ale není zcela jasné, zda se za současné politické situace udrží a jestli projekt QIZ zůstane zachován.⁸¹

Nejvyšší rada ozbrojených sil dne 19. ledna 2012 vydala dekret č. 14, který se zabývá vlastnictvím půdy a nemovitostí na Sinajském poloostrově. Vlastníky půdy a nemovitostí se mohou stát pouze rodilí státní příslušníci druhé generace (bez dalšího občanství) a rozestavěné projekty musí mít do šesti měsíců, od platnosti nařízení, které doplnilo dekret 13. září 2012, výhradně egyptské vlastníky. Nařízení vstoupila v platnost 13. března 2013. Co se týká zahraničních investorů, tak ti musí prodat své podíly rodilým Egyptanům a tím pádem přijdou o turistická letoviska a hotely.

Stavebnictví zaměstnává více než milión dělníků a trvale se rozvíjí, hlavně i díky poptávce po cementu. Dominantními výrobci jsou Suez Cement a Orascom Construction Industries, kteří pokrývají 60% celkové egyptské produkce.

ZEMĚDĚLSTVÍ

Ve finančním roce 2011/2012 se zemědělství podílelo na tvorbě HDP 13,3 % a už v historii na něm byla postavena egyptská ekonomika. V současné době zemědělství zaměstnává kolem 32 % obyvatel. Hlavním zdrojem zavlažování je Nil, ten umožňuje pěstování plodin během celého roku. Přesto je nutné podotknout, že zemědělský dovoz převyšuje vývoz (až 20 % celkového egyptského exportu).⁸²

Nyní se ale Egypt obává o zdroj vody. Etiopie chce na svém území postavit hydroelektrárnu a Egypt je ochotný se bránit jakoukoliv cestou. Podle Egypta se výstavba přehrady rovná vyhlášení války. Hlavním problémem je, že je Egypt zcela závislý na vodě z Nilu a se vzrůstajícím počtem obyvatel se snižuje i množství na jednoho člověka a objem etiopské přehrady se rovná ročnímu průtoku Nilu v Egyptě. Vzhledem k tomu, že už stavba začala a nejde ji zastavit, požaduje Egypt alespoň snížení kapacity přehrady.⁸³

SLUŽBY

⁸¹ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

⁸² Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-10]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

⁸³ Egypt nesouhlasí se stavbou hydroelektrárny v Etiopii, obává se o své vodní zdroje. *Rozhlas [online]*. 2013 [cit. 2014-02-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/afrika/_zprava/egypt-nesouhlasi-se-stavbou-hydroelektrarny-v-etiopii-obava-se-o-sve-vodni-zdroje--1289947.

Do začátku roku 2011 tvořily služby významný a stabilní přínos při tvorbě HDP, ve finančním roce 2011/2012 ze 47,6 %.

LODNÍ DOPRAVA

Lodní doprava a převážně Suezský průplav má pro ekonomiku značný přínos. V roce 2009 došlo vinou somálských pirátů k meziročnímu poklesu o 8,8 %, o rok později se výnosy zvedly zpět na 5 mld. USD. Od roku 2011 revoluce neovlivňuje negativně průplav, naopak příjmy se zvyšují a dosahují rekordních výsledků. V roce 2009/2010 činil zisk 4517 mil. USD, v roce 2010/2011 5053 mil. USD a v roce 2011/2012 dokonce 5208 mil. USD.

ENERGETIKA

Energetika hraje klíčovou roli v rozvojovém programu země. Egypt si stanovil za cíl dosáhnout v roce 2020 kapacity 50 000 MW (v roce 2010 to bylo 23 400 MW) a za tímto účelem je v současné době rozestavěno 11 tepelných elektráren a stávající se rozšiřují. V březnu 2013 získala příbramská firma ZAT zakázku v hodně 20 mil. korun. Úkolem je dodat elektrárně Talkha řídicí a ochranný systém turbíny, dohlédnout na demontáž stávajícího zařízení, a vyškolit egyptské specialisty v provozu a údržbě. V roce 2007 představil prezident Mubárak jaderný program, ale vzhledem k současné politické situaci není jasné, kdy stavba elektrárny započne. V roce 2011 Nejvyšší vojenská rada odložila vyhlášení tendrového řízení na výstavbu prvního bloku na neurčito. Předběžně projeví o stavbu zájem firmy z USA, Ruska, Francie, Japonska nebo Číny.

3.4. Cestovní ruch

Egypt je z jisté části ekonomicky závislý na turismu a cestovním ruchu. Kvůli revolučním událostem ztrácí turisté o Egypt zájem a tím pádem přichází země o zdroj příjmů konvertibilní měny. Podíl turismu na tvorbě HDP propadl o -5,9 % a ani přes podporu turistiky vládou se situace nemění. Podle informací z ledna 2013 nastal v roce 2012 17 % nárůst v počtu turistů a 13 % zvýšení příjmů z cestovního ruchu, ale v porovnání s předrevolučním rokem 2010 jsou čísla menší o 22 % a 23 %. Po roce 2011 zůstává cestovní ruch nadále důležitou součástí tvorby HDP se svými 11 % a zaměstnává 2,8 mil. Egyptanů.⁸⁴

⁸⁴ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-18]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

Rok 2011 se podepsal i na působení Českých aerolinií, které se rozhodly uzavřít svou kancelář v Egyptě a tím přišly o jedinou africkou linku ČSA. Negativně se to odrazilo na rozvoji zahraničního obchodu s Egyptskou republikou.

Odliv turistů měl největší dopad na oblasti mimo rekreační střediska, která nebyla ani zdaleka naplněna. Turisté ztratili zájem o výlety a doplatily na to i návazné služby turistického ruchu. Ve druhé polovině roku 2012 se začal zvyšovat zájem o zájezdy do Egypta, ale události v roce 2013 se na cestovním ruchu negativně podepsaly.⁸⁵ Převážně události v letních měsících měly za následek rušení zájezdů cestovními kancelářemi. Britské ministerstvo zahraničí varovalo před dalšími demonstracemi a před jejich účastníky, kteří by se mohli chovat vůči cizincům nepřátelsky. I přesto, že egyptské úřady oznámily, že je situace pro turisty bezpečná, cestovní kanceláře zájezdy neprodávaly,⁸⁶ například Ministerstvo zahraničních věcí České republiky nedoporučuje podnikat výlety mimo turistická letoviska.⁸⁷ České cestovní kanceláře, které zájezdy nerušily, přestaly podnikat výlety do velkých měst, kde by mohli být turisté ohroženi.⁸⁸

Ještě v červnu 2013 doufala vláda svrženého Muhammada Mursího, že se jí podaří přilákat třináct miliónů turistů (tedy o dva milióny více, než rok před tím), ale kvůli nepokojům turistů ubývá. Na některých místech byly hotely obsazeny ani ne z pěti procent. Nestabilní situace využili militanti na Sinaji. Bezpečnostní experti se obávají, že bez tvrdého zákroku vznikne na místě teroristická základna.⁸⁹

Jak je z předchozích vět jasné, od roku 2011 se počet turistů přijíždějících do Egypta snižuje. Výsledkem je ztráta peněz pro Egypt, který je na cestovním ruchu značně závislý. V případě, že se politická a bezpečnostní situace v Egyptě nestabilizuje a nezklidní, nebude se zlepšovat ani situace cestovního ruchu a Egypt se bude potýkat s finančními problémy.

⁸⁵ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-18]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

⁸⁶ Cestovní ruch v Egyptě počítá škody, čeští turisté se nepokojů zatím nebojí. *Life.ihned [online]*. 2013 [cit. 2013-07-18]. Dostupné z: <http://life.ihned.cz/c1-60208650-cestovni-ruch-v-egypte-pocita-skody-cesti-turiste-se-nepokoju-zatim-neboji>.

⁸⁷ Egypt: Změna a doporučení pro cesty do Egypta. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/aktualni_doporuceni_a_varovani/egypt_zmena_doporuceni_pro_cesty_do.html.

⁸⁸ Výjimkou jsou rudomořská letoviska jako Marsa Alam, Hurghada nebo Šarm al-Šajch.

⁸⁹ Zotavení cestovního ruchu v Egyptě je v ohrožení. *Zprávy.e15 [online]*. 2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/zotaveni-cestovniho-ruchu-v-egypte-je-v-ohrozeni-1010040>.

Vzhledem k tomu, že se obyvatelé snaží protesty dosáhnout lepší životní úrovně a snaží se upozornit na nedostatek pracovních míst, tak paradoxně mají demonstrace za následek úbytek práce. Jelikož je každý osmý Egypťan zaměstnán v cestovním ruchu a turisté do Egypta přestávají jezdit, práce ubývá. Na situaci doplácí i obchodníci, prodávající u památek, a samotné památky, které už nejsou v obležení turistů a nemají tak možnost získávat peníze ze vstupů.

3.5. Bezpečnostní situace

Od začátku roku 2011 se zvyšují případy trestných činností včetně krádeží nebo napadení. Demonstrace a protesty se změnilly v násilné střety doprovázené hořícími troskami a bloádou hlavních ulic. Protestanti útočili kameny a Molotovovy koktejly, zatímco bezpečnostní síly používali slzný plyn. Výsledkem protestů v lednu 2013 bylo 50 mrtvých v oblastech Káhiry, Alexandrie, Suezu a Port Saidu. Hlavním místem střetů demonstrantů s bezpečnostními složkami bylo a je náměstí Tahrír.⁹⁰ Kvůli protestům tedy došlo ke zhoršení bezpečnostní situace především také v důsledku oslabení autority policie. I přes částečné zlepšení není ale policie schopna dosáhnout stavu, který byl před rokem 2011, i proto není vhodné zdržovat se v blízkosti protestů. Vzhledem k aktuální situaci, která nenasvědčuje brzkému zlepšení, je pravděpodobné, že budou demonstrace pokračovat s veškerými riziky.

Na některá egyptská místa je vstup omezen, vstoupit lze pouze na povolení od Travel Permits Department of the Ministry of Interior. Jedněmi z takových míst jsou oblasti v Západní poušti a na Sinaji, kde se nachází minová pole a dále například příhraniční oblast s Libyí. Radikální skupiny operují převážně v oblasti středního Egypta, tedy v guvernatorech Malawi, Asijút, Sohag, Minia a Qena, nedoporučuje se tedy místa navštěvovat.⁹¹

Neustále přibývá případů napadení turistů, což souvisí s úbytkem bezpečnostních složek. Za centrum kriminality je považován Tahrír a například americké velvyslanectví

⁹⁰ Learn About Your Destination. *Travel.state [online]*. 2013 [cit. 2013-08-19]. Dostupné z: http://travel.state.gov/travel/cis_pa_tw/cis/cis_1108.html#safety.

⁹¹ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-08-19]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

zakázalo svým zaměstnancům na něj vstupovat, aby se vyhnuli případným nepříjemnostem.⁹²

Během letních měsíců v roce 2013, kdy proběhlo několik demonstrací, a které se negativně podepsaly na cestovním ruchu a bezpečnosti v zemi se zdá, že se situace uklidňuje a je pod kontrolou vládních ozbrojených složek. Proto ministerstvo zahraničí doporučuje cestování do Egypta pouze v odůvodněných případech jako je studium nebo obchod.⁹³ Výjimkou jsou rudomořská letoviště jako Marsa Alam, Hurghada nebo Šarm aš-Šajch, kde by mělo být bezpečno. Situace v Egyptě je značně nestabilní a mění se každým dnem, proto je potřeba dbát zvýšené opatrnosti a sledovat informační zdroje.

3.6. Sociální situace

Nejistota, strach z budoucnosti, nedostatek peněz, špatná bezpečnostní situace. Asi tak by se dala shrnout současná situace. Nejisté životní podmínky a žádné jistoty. Samozřejmě, že když porovnáme jejich situaci se situací Sýrií, jsou na tom lidé dobře, mají kde žít, ale i tak se obávají budoucnosti. Při demonstracích v srpnu 2013 zemřelo přes 600 lidí.⁹⁴ Přesný počet obětí od roku 2011 není znám.

Mezi hlavní sociální problémy Egypta patří přelidnění a chudoba. Zemědělci a rolníci mají velice nízké platy a bydlení pro střední třídy je těžko k nalezení a za nepřiměřeně vysoké ceny.⁹⁵ Proto byl také jeden z cílů revoluce zamezení rostoucí nezaměstnanosti, zvýšení příjmů a snížení cenových skoků.⁹⁶

Po svržení Mubárakova režimu svitla mnohým Egyptanům naděje na klidný život a lepší životní podmínky. Opak byl ale pravdou a nastalo rychlé vystřízlivění. Pro mnoho

⁹² Learn About Your Destination. *Travel.state [online]*. 2013 [cit. 2013-08-19]. Dostupné z: http://travel.state.gov/travel/cis_pa_tw/cis/cis_1108.html#safety.

⁹³ Egypt: Změna doporučení pro cesty do Egypta. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/aktualni_doporuceni_a_varovani/egypt_zmena_doporuceni_pro_cesty_do.html.

⁹⁴ V Egyptě zemřelo už přes 600 lidí. Mrtvého hlásí i turistická Hufghada. *Zpravy.idnes [online]*. 2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/nasilnosti-v-egypte-0qq-/zahranicni.aspx?c=A130815_105236_zahranicni_jav.

⁹⁵ People and Society, Social Issues. *Countriesquest [online]*. [cit. 2013-09-30]. Dostupné z: http://www.countriesquest.com/africa/egypt/people_and_society/social_issues.htm.

⁹⁶ Interview: Egypt's political conflict drags down economic, social renaissance: ministr. *News.xinhuanet [online]*. 2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/world/2013-02/18/c_124355212.htm.

obyvatel se situace podstatně zhoršila. Podle Carlose Esteveze ztratil Egypt smysl pro pořádek a objevili se zkorumpovaní politici.⁹⁷ Situace vede k trestným činům, výjimkou není sexuální obtěžování či znásilnění.

"I feel now that we have become in a jungle where the strongest, in terms of power, money or weapons, survives," woman lamented.⁹⁸

Egyptští obyvatelé jsou v nouzi a často bydlí v domech bez elektřiny a dokonce i střech a stěn. Jsou bez práce a nemají na obživu rodiny. Muži se uchylují do turistických letovisek v naději, že prodají to málo, co jim zbylo nebo co vyrobili a vydělají si alespoň něco. V očích turistů jsou za podvodníky kvůli nízkým cenám.⁹⁹

POZICE ŽEN

Po pádu Mubáraka prudce stoupl násilí na ženách. Na konci listopadu 2013 bylo zadrženo 14 aktivistek, které po propuštění tvrdily, že byly drženy několik hodin, bity a sexuálně zneužívány. Mnoho žen tvrdí, že se sexuální obtěžování zhoršilo po roce 2011. Při protestech se zvyšuje počet případů napadení žen, výjimkou nejsou ani napadení ostrými předměty. Ženy se ale o napadení bojí mluvit. Nedávný výzkum Reuters označil Egypt za nehorší místo pro život žen v arabském světě.¹⁰⁰

Výzkum posuzuje násilí páchané na ženách, začlenění do společnosti nebo reprodukční práva. V listopadu 2011 tvořily ženy více než polovinu studentů vysokých škol. Po nástupu Muslimského bratrstva byla sepsána nová ústava, která omezovala práva žen včetně práva na vzdělání. Ženy sice mají právo na vzdělání a práci, ale musí k tomu mít patřičnou kvalifikaci, ale její získání je nesmí omezovat v domácích povinnostech.

⁹⁷ Egypt faces political issues, social strife. *Nyunews [online]*. 2013 [cit. 2013-10-01]. Dostupné z: <http://nyunews.com/2013/02/14/estevez-7/>.

⁹⁸ Interview: Egypt's political conflict drags down economic, social renaissance: ministr. *News.xinhuanet [online]*. 2013 [cit. 2013-09-30]. Dostupné z: http://news.xinhuanet.com/english/world/2013-02/18/c_124355212.htm.

⁹⁹ Egypt faces political issues, social strife. *Nyunews [online]*. 2013 [cit. 2013-10-01]. Dostupné z: <http://nyunews.com/2013/02/14/estevez-7/>.

¹⁰⁰ Why Violence Against Women Has Soared After Mubarak. *Foreignaffairs [online]*. 2014 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.foreignaffairs.com/articles/140686/emily-dyer/egypts-shame>.

Výsledkem jsou protesty za změny a zlepšení životní situace jako např. rovnost mužů a žen.¹⁰¹

Přitom právě ženy stály v centru revoluce, která svrhla Husního Mubáraka. Porevoluční době dominují muži, snaží se zrušit kvóty pro zastoupení žen v parlamentu a při demonstracích se policie zaměřuje hlavně na ženy, které se stávají terčí sexuálního obtěžování, a podrobují je testům panenství. Za Muhammada Mursího byla omezena polygamie, bylo navrženo snížení věku k uzavření sňatku a ženy byly omezeny v žádostech o rozvod. V tomto okamžiku se ženy bouří, organizují se, shromažďují a vzájemně se podporují. Jde jim o svobodu, demokracii a stabilitu v zemi.¹⁰²

POZICE KOPTŮ

Svržení Husního Mubáraka a změna režimu ohrozila postavení koptských křesťanů v Egyptě, kteří tvoří až jednu desetinu z celkového počtu obyvatelstva. Hned na počátku revoluce silně vzrostl počet Koptů snažících se opustit zemi. Domnívali se, že budoucí vývoj Egypta bude nasměrován proti křesťanům zejména ze strany islámských fanatiků, jejichž vliv narůstal. Během prvních tří měsíců zemřelo během potyček s muslimy dvacet křesťanů, což k uklidnění situace nepřispělo. Nicméně na počátku revoluce spolu muslimové a křesťané spolupracovali a společně demonstrovali na náměstí Tahrír. Po proběhlých událostech se na to zapomnělo.¹⁰³

Největší násilnosti proti křesťanům proběhly ve středním Egyptě v Míně. Objevily se zprávy o záměrném označování křesťanských obchodů, které se poté staly místem násilností. Jedním z důvodů útoků je i zveřejněný text na sociální síti, který označil patriarchu koptské pravoslavné církve Tavadrose II. za hybnou sílu sesazení Muhammada Mursího. Vzhledem k nestabilní situaci jsou stále častější útoky na menšiny, které jsou nejzranitelnější. Výjimkou ale není ani pomoc umírněných muslimů křesťanům, kteří útoky odsuzují.

„Je to určitá tendence ke sdílení myšlenky o jednotném egyptském lidu, která je v posledních letech zřetelná a projevuje se také, jak mi potvrdil i kolega z tamní univerzity,

¹⁰¹ Women losing education rights in Egypt since Arab Spring. Deseretnews [online]. 2013 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.deseretnews.com/article/865590944/Women-lose-education-rights-in-Egypt.html>.

¹⁰² Egypt women rouse intimidated. Theguardian [online]. 2013 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/nov/15/egypt-women-refuse-intimidated>.

¹⁰³ Koptové utíkají z Egypta před Islamisty. Ceskapozice [online]. 2011 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.ceskapozice.cz/zahranici/svetove-udalosti/koptove-utikaji-z-egypta-pred-islamisty?page=0%2C0>.

zájmem Egyptanů o vlastní dějiny. I z vysokých muslimských kruhů - vzpomeňme velkého imáma univerzity Al Azhar Muhammada Ahmada Tajíba - zaznívají výzvy ke společnému postupu proti extrémním skupinám, které rozdělují společnost, a k zastavení násilí proti náboženským skupinám."

Řekl Jaroslav Franc z Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, odborník na egyptské křesťanství.

Jak uvedla vatikánská agentura Fides, v srpnu 2013 bylo napadeno na 80 egyptských křesťanů a škol a poprvé se po 1600 letech nekonaly nedělní bohoslužby. Křesťanům v Luxoru je dokonce doporučeno nevycházet ze svých domovů.¹⁰⁴

Někteří přívrženci Muhammada Mursího režimu převedli svou pozornost v září 2013 na křesťany, kteří se stali terčem jejich odvetných útoků. Bezpečnostní síly selhaly v tom, aby předešly nebo aby zasáhly a ukončily násilí. Koptové čelili útokům i během vlády Mubáraka a i po něm.¹⁰⁵

ZDRAVOTNICTVÍ

Zdravotnický systém v Egyptské arabské republice se opírá o síť státních a soukromých nemocnic. Soukromé nemocnice sice poskytují mnohem dražší ošetření, ale ve většině případů dosahují jejich služby vyšší úrovně, než v nemocnicích státních, a i chování k pacientům je nesrovnatelné a pooperační péče zajišťuje vyšší standard.¹⁰⁶

Ministr zdravotnictví Dr. Maha Rabat nařídil 8.7. 2013 vytvoření krizového výboru, který by v každém gubernorátu pomohl snížit utrpení občanů. Hlavním cílem v nadcházejícím období je poskytování zdravotní péče všem. Klade důraz na efektivitu a rovnost. Poukázal na důležitost kvalitních programů a na kvalitu poskytovaných služeb, které se neobejdou bez zvyšující se úrovně zdravotníků prostřednictvím vzdělávacích

¹⁰⁴ Egypt: Křesťané jako terč cíleného násilí i hybná síla usmíření. *Zprávy,proglas [online]*. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://zpravy.proglas.cz/detail-clanku/egypt-krestane-jako-terc-cileneho-nasili-i-hybna-sila-usmireni.html>.

¹⁰⁵ Křesťané v Egyptě se stali obětními beránky islamistů. *Novinky [online]*. 2013 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/315746-krestane-v-egypte-se-stali-obetnimi-beranky-islamistu.html>.

¹⁰⁶ Egypt. *Mzv [online]*. 2013 [cit. 2013-08-27]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/egypt/cestovani/health_care.html.

programů. Spolupráce vysokých škol a fakultních nemocnic by měla v budoucnu přinášet oboustranné výhody.¹⁰⁷

V současné době je tedy hlavním cílem reforma zdravotnictví a zlepšení celkového zdraví v Egyptě. Reforma zdravotnictví obsahuje deset oblastí a nejdůležitější z nich je kvalitní péče opírající se o fungující zdravotní pojištění, které by krylo primární péči a zlepšilo by služby plánovaného rodičovství. Egyptské zdravotnictví se stále více podobá zdravotnictví rozvinutých zemí a je mezinárodně uznáváno. Povinné očkování vymýtilo v Egyptě dětskou obrnu a dalším programem je boj proti tuberkulóze a prevence a kontrola žloutenky typu B a C. Problémem jsou ale nepřenosné choroby - rakovina, chronické onemocnění dýchacích cest, diabetes, kardiovaskulární onemocnění. Egypt proto přijal strategii WHO, která podporuje kontrolu a prevenci těchto onemocnění. V Alexandrii se nachází Regionální centrum zdraví žen a vývoj, které se zaměřuje na zlepšení zdraví žen a buduje databáze na mezinárodní úrovni a vytváří modelové kliniky a osvětové kampaně, které se dotýkají různých aspektů zdraví žen. Zaměřují se hlavně na rakovinu.

Zlepšení systému se projevilo v průměrné délce lidského života, vyšší produktivitou a dokonce i ve zvýšení příjmů v domácnostech.¹⁰⁸

Od vypuknutí násilí v červnu 2013 je v Káhiře tým Lékařů bez hranic. Síť dobrovolných egyptských lékařů se snaží poskytovat pomoc obětem střetů a spolupracují s veřejnými i soukromými zdravotnickými zařízeními. Nezbytností je i pomoc s léky a zdravotnickým materiálem.

„Naším cílem je zajistit, že se egyptské zdravotnictví a společnost dokážou vyrovnat s přílivem raněných a že se lidé dostanou k potřebné péči,“ řekl Mario Stephan, operační koordinátor Lékařů bez hranic. „Systém veřejného zdravotnictví i občanské organizace se již významně mobilizovaly. Až dosud byly schopny reagovat na zdravotní potřeby, které současná krize vyvolala.“

Kvůli špatné bezpečnostní situaci a blokádám silnic je mnohdy nemožné se dostat do zasažených oblastí a pomoci raněným.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Mohp.gov [online]. 2013 [cit. 2013-08-27]. Dostupné z:

http://www.mohp.gov.eg/News_webpart/dispNews2.aspx?ID=14.

¹⁰⁸ Egypt's Health Care System. Ghdnews [online]. 2012 [cit. 2013-08-27]. Dostupné z:

<http://www.ghdnews.com/index.php/global-health-partnerships-and-solutions/profiles/43-egypts-health-care-system>.

VZDĚLÁNÍ

Když 25.1. 2011 vyšli Egypťané do ulic, z velké části to byli studenti, kteří byli nespokojeni se sociální nespravedlností a absencí svobody. Dopady jsou zřetelné jak v ekonomice, bezpečnostní situaci, tak i ve školství. V současné době má Egypt 23 veřejných vysokých škol a 19 soukromých a 18 veřejných a 81 soukromých vysokých pedagogických institutů. Nejvýznamnější univerzitou je Al-Azhar, je nepřetržitě otevřena od 10. století.

Od revoluce se počet vysokých škol zvýšil a podle Dr. Ašrafa Hatema, generálního tajemníka Nejvyšší rady vysokých škol, to je jedna z hlavních priorit. Zatím je to ale na úkor kvality. Během roku 2012-2013 vzrostl počet přijatých studentů na vysokou školu na 2,8 milionů. Většina vysokých škol je umístěna v gubernorátech s hustým osídlením – Káhiře, Alexandrii a Gíze, proto bylo založeno sedm nových škol v jiných částech země a umožňují tak vzdělání většímu množství obyvatelstva, aniž by museli daleko od svých domovů. Další výhodou je i odlehčení pro stávající univerzity v hustě osídlených gubernorátech. Do revoluce volil děkany prezident, ale po revoluci se konaly volby. I to byl jeden z cílů protestů. Chtěli především reformu školství.

Na vzestupu je i veřejné financování vzdělání. V roce 2011 - 2012 připadlo na vzdělání 50 miliard eur, v roce 2012 – 2013 už 66,6 miliard eur a v dalších letech se dá předpokládat další nárůst. Školství představuje 11,9 % celkových veřejných výdajů. Podle údajů Světové banky jde až 70 % veřejných výdajů na vysoké školy na vyplácení mezd, i tak jsou ale podle údajů nízké a v době, kdy byl Mursí prezidentem, slíbil zvýšení mzdových příspěvků ve třech fázích, z nichž už jedna proběhla. Ale vzhledem k situaci na začátku roku 2013 byly další fáze pozastaveny s odvoláním na ekonomickou situaci v zemi. Zatímco se zvýšení platů dotklo členů kateder, podpůrný personál se změn nedočkal, proto se jedná o vytvoření fondu v rámci Ministerstva financí, který by podporoval zvýšení platů pro pomocný personál.

Podle prezidenta egyptské studentské unie, Muhammada Badrana, se ale nic nezměnilo. Pro absolventy není práce, ve školství jsou stále problémy a navíc se ke všemu přidalo i nebezpečí na univerzitách. Výjimkou podle něj nejsou ani hromadné otravy v důsledku nedbalosti. Připustil však větší svobodu pro studenty a svobodu názoru.

¹⁰⁹ Egypt: Podporujeme nemocnice a školíme zdravotnický personál. *Lekari-bez-hranic [online]*. 2013 [cit. 2013-09-04]. Dostupné z: <http://www.lekari-bez-hranic.cz/cz/aktuality/2013/egypt/podporujeme-nemocnice-a-skolime-zdravotnicky-personal.php>.

V říjnu 2010 rozhodl soud o opuštění školních budov policií. Bylo to považováno za vítězství pro studenty a učitele. Dnes se ale snaží univerzity zaměstnávat soukromý bezpečnostní personál, i přesto, že mají omezené finanční prostředky. Některé univerzity museli být z bezpečnostních důvodů uzavřeny, neboť se za jejich zdmi opakovaně napadalo.¹¹⁰

V podstatě by se dalo říci, že měla revoluce na vzdělání kladný vliv, i když ne v takové míře, kterou lidé očekávali. V souvislosti s nestabilní bezpečnostní situací byly univerzity nuceny opětovně povolát bezpečnostní síly, což je považováno za krok zpět, i když je to s ohledem na jejich bezpečnost, ale naopak je umožněna studentům svoboda projevu a větší možnost výběru školy i v jiných regionech, než bylo doposud.

V Egyptě se vzdělanost pohybuje na úrovni 57,7 %. Pokud se zaměříme pouze na dospělé, uvádí se 72 % a z toho muži 68,3% a ženy 46,9%.¹¹¹ Vzdělanost se samozřejmě liší podle gubernorátů. Například v Káhiře, Damiettě či Alexandrii je daleko vyšší než u Rudého moře, New Valley či v Qeně.¹¹²

3.7. Názory Egyptanů na revoluci

„We have a saying in Egypt that says, 'one hand by itself, does not clap.' This means that, this is a group effort and we have to make it work. I believe this is true in all aspects of Egyptian society after the revolution. While I am an uneducated woman, I knew things weren't going to change overnight. Almost eight months later and we are stuck in the same story and nothing has changed. Corruption is still rampant, at the state and local level. I am an older, single mother of two young men in their late 20s. I have more hope in Egypt than them. They are home, while I come and chant here every chance I get. This is not just a youth revolution like people keep saying. This is the people's revolution.”

Gamalaat Abdelhamid; věk 51; Nezaměstnaná; Shubra

¹¹⁰ Higher education still suffering after the revolution. *Universityworldnews [online]*. 2013 [cit. 2013-09-04]. Dostupné z: <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20130606161959301>.

¹¹¹ Egypt. *Mzv [online]*. [cit. 2013-09-04]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/egypt/.

¹¹² *Censusinfo [online]*. [cit. 2013-09-18]. Dostupné z: <http://www.censusinfo.capmas.gov.eg/DivInfo/DIWizard/DIWizardPreviews.aspx>.

„We thought that once everything took place and the regime fell apart, that things would change drastically. I think people thought that they will prosper economically and job-wise, and that of course never happened. The only positive thing that this revolution produced was that now we have our dignity. Now there is respect between people, and they even mind the way they address each other.”

Islam Shawgi Mohamed; věk 21; DJ v Grand Café Cairo; Helwan

„Nothing happened in the past seven months since the regime stepped down. There is still high unemployment, we still don't have health care, our wages are low and the mood is pessimistic. After all that hard work, the gas and transportation are more expensive than ever, food and especially bread is becoming more expensive.”

Mahmoud Mohammed Youssef; věk 52; prodavač kávy v Khan El-Khalili Bazaar; Gamiliya

„I am pretty sure like everyone else is saying here, nothing major has changed in Egypt. We are all like a broken record, saying the same things because this is really the case. However, things that have changed, like more freedom to speak, have not come easy. We have to keep chanting and organizing rallies for every single thing we want changed in the new Egypt. The main problem I think with this revolution as well, is not just the social and economic aspect, but the fact that it's the same people, different day.”

Hamdy El Sohpaty; věk 42; majitel firmy vyrábějící oblečení; Downtown Cairo

„There are lots of things that need to change in Egypt and in due time, they will. There are a couple of speed bumps along the way that we, as Egyptians, need to make sure we take care of, some of which are: election transparency, the role of media and learning how to have real dialogue in post-revolutionary Egypt. I feel that the current regime is trying to position themselves as the only good option in Egypt. They are using the media in telling Egyptians that it is either their regime or an Islamist regime. This is simply not true, we have many political options that can lead Egypt. ”

Ahmed Sobh; věk 30; majitel marketingového poradenství, Káhira¹¹³

¹¹³ Voices From Egypt: ‘What Do You Think of the Revolution Now?’ Pbs [online]. 2011 [cit. 2013-09-27].

Dostupné z: <http://www.pbs.org/newshour/rundown/2011/09/voices-from-egypt.html>.

„Poslední měsíce byly pro většinu Egyptanů tvrdé, všechny sektory totiž zasáhl každodenní a nevypočitatelný politický chaos. Neteční politici uvízli někde mezi směšným zákazem baletu, stále častějšími výpadky elektřiny a ústavní nejistotou, zatímco porevoluční prostředí a bezpečnostní vákuum narážely na největší krizi od 30. let 20. století. Mnoho Egyptanů se tak ocitlo v situaci, kdy neměli ani práci, ani příjem.

Zejména chudí museli čelit nepřekonatelným překážkám, jako je zvyšování cen potravin vyrovnávané jen velmi skromnými dotacemi, nedostatek paliva, plynu i inkubátorů ve státních nemocnicích nebo zmiňované výpadky elektřiny. Absence policejních složek (zejména ve venkovských oblastech) vedla ke zvýšení počtu - ale i distribuci a pašování - zbraní. Nakonec tak lidé prodávali svá zvířata, obilí i půdu, aby si koupili zbraně a drželi tak krok s obecným trendem kradmého vyzbrojování.“

Mohamed Lamrabet, Káhira¹¹⁴

„The demands of the revolution are not achieved until now. But the most important thing for Egyptian people is that eighty million people are speaking about politics. We regained our political space. Now, if you are with a taxi driver you can speak about political affairs. Before the revolution, we could only speak with them about folklore, football, cinema but not politics.

My son, before the revolution, never spoke about political affairs. He was mostly interested about hip hop, music, sports. Since the revolution he is keen to discuss about politics.“

Salwa Bakr, Egypt¹¹⁵

¹¹⁴ Novinář Mohamed Lamrabet: Egyptané jsou jen ovce v rukou mocných. *Dialog.ihned [online]*. 2013 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://dialog.ihned.cz/c1-60202700-novinar-mohamed-lamrabet-egyptane-jsou-jen-ovce-v-rukou-mocnych>.

¹¹⁵ “As women, we have to struggle to have the right position in society”. *Egyptianwomen [online]*. 2012 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://www.egyptianwomen.info/salwa-bakr.html>.

4. SÝRIE

4.1. Obecné informace

Syrská arabská republika s rozlohou 185 180 km² měla před zahájením protestů oficiálně 22,5 mil. obyvatel.¹¹⁶ V současné době je to přibližně o 2,5 miliónu méně vzhledem k vzrůstajícímu počtu uprchlíků a zvyšujícím se ztrátám na životech v důsledku bojů. Souhrnná zpráva z roku 2010, tedy před událostmi, uváděla, že z 22,5 mil. obyvatel bylo aktivně činných 5,459 mil. Celých 75,6 % v zaměstnání představoval soukromý sektor, státní 24,2 %.¹¹⁷ Co se týká průmyslu, tak soukromý sektor zaměstnával k roku 2007 26,11 % a státní sektor 73,89 %.¹¹⁸

Obyvatelstvo je z národnostního hlediska složeno ze syrských Arabů, Kurdů, Palestinců, Arménů, Turkmenů, Židů, Romů, Čerkesů a Turků. Z náboženského pohledu zaujímají ve společnosti 74 % sunnitští muslimové, s 12 % alawitští muslimové, s 10 % křesťané a dále drúzové a Židé.

Oficiálním jazykem Sýrie je arabština, v obchodním styku převládá angličtina. Na severovýchodě se používá kurdština a v oblasti Aleppa se setkáme s arménštinou.

Sýrii dělíme na 14 územně správních provincií (muháfazát: (Damascus, Damascus Rural Area, Aleppo, Homs, Hama, Latakia, Deir-Ez-Zor, Idleb, Al-Hasakeh, Al-Raqqa, Al-Sweida, Dara^á, Tartous, Quneitra) v jejichž čele stojí guvernér.

4.2. Politická situace

„V Sýrii si dlouho mysleli, že se jich takzvané arabské jaro nedotkne, a také tam dlouho nic nebylo. Když pak došlo k prvním demonstracím, prezident Asad chtěl reformy, nicméně se to všecko jakoby zauznilo. Ted' máme v Sýrii mnoho regionálních i celosvětových

¹¹⁶ Syrie. *Services.Czechtrade [online]*. 2013 [cit. 2013-09-14]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/syrie-2010-04-01.pdf>.

¹¹⁷ Syria profile. *Bbc [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14703856>.

¹¹⁸ إحصاءات اقتصادية. *CBSSYR [online]*. 2007 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.cbssyr.sy/>.

hráčů a do toho tam válčí sami Syřané. Je to velmi nešťastná situace a osobně nevidím mírové negociované řešení, což je cíl naší části světa.“

Eva Filipi, velvyslankyně v Sýrii¹¹⁹

V roce 2011 vypukly v Sýrii protesty, jejichž cílem byla demokracie, spravedlnost a vymýcení korupce. Bezpečnostní síly se pokusily prostřednictvím masového zatýkání demonstrace rozehnat. V té době opozice zformovala politická a vojenská křídla s cílem ukončit dlouhodobou vládu strany Ba'ath. Vzestup radikální islámské milice an-Nusry spojené s al-Káidou vedl k ochlazení mezinárodní a regionální podpory opozice v polovině roku 2013.¹²⁰

Sýrie je republikou se silným vlivem armády. V důsledku bojů její pravomoci vzrostly. Některé mocenské struktury jsou provázané klanovými a rodinnými svazky. Veškerá hlavní rozhodnutí v rámci vnitřní politiky, národní bezpečnosti, národního hospodářství a mezinárodně-politických vztahů činí prezident – Bašár Assad. Mocenské jádro země tvoří strana Ba'ath, která ale postupně ztrácí na vlivu.

V Sýrii proti sobě stojí prorežimní vojska a syrská opozice. Syrská opozice je dále rozdělena mezi tzv. umírněné a extrémisty, kteří mají navzájem odlišné představy o po - Assadovské vládě. I přesto, že na počátku protirežimní síly působily jednotně, postupem času se ukázalo, že nepokoje přitahují militantní islamisty (včetně poboček al-Kaidy a Hizballáhu), kteří nemají stejné cíle jako umírněná opozice. Panují obavy, že by se mohla kvůli odlivu uprchlíků, šíření sektářských sporů a zbraní válka rozšířit do širšího regionu. Syrský odpor je nejednotný jak politicky, tak vojensky. V listopadu 2012 se několik opozičních frakcí sešlo v Dauhá pod názvem Národní koalice syrských revolučních a opozičních sil, kde potvrdila závazek demokratické a pluralistické Sýrie.

V roce 2011 byla založena Syrská armáda (FSA) složená z armádních přeběhlíků s cílem sesadit Assada. FSA vytvořila Nejvyšší vojenskou radu v čele s vrchním velitelem Sálimem Idrísem v prosinci 2012. Jak se ale zdá FSA nemá kontrolu nad všemi svými přidruženými brigádami, včetně islamistů.

V listopadu 2011 pozastavila Liga arabských států členství Sýrie a uvalila na Damašek ekonomické sankce, v lednu 2012 pak Liga vyzvala Assada, aby odstoupil a požádala o

¹¹⁹ "Pro Sýrii nevidím mírové řešení," říká Eva Filipi . *Ceskatelevize [online]*. 2012 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/193657-pro-syrii-nevidim-mirove-reseni-rika-eva-filipi/>.

¹²⁰ Syria profile. *Bbc [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14703856>.

podporu Radu bezpečnosti OSN. Rusko a Čína nesouhlasily. Spojené státy uvalily na Sýrii několik sankcí a zakázaly dovoz syrských ropných produktů, v červnu 2013 Kerry oznámil částečné prominutí sankcí. EU uvalila sankce zahrnující zmrazení majetku, zákaz cestování nebo omezení importu výrobního oleje. V dubnu 2013 uvolnila EU omezení dovozu ropy, uvolněno bylo i embargo na část zbrojního průmyslu.¹²¹

V roce 2012 byla sepsána nová ústava (nahradila dosavadní ústavu z roku 1973), která umožňuje účast nových politických stran ve veřejném životě. Nejsilnější vliv má ale stále seskupení stran sdružených v Pokrokové národní frontě, kterou vede strana Ba'ath (Strana arabských unionistů, Strana arabských socialistů 1 a 2, Baath, Syrská komunistická strana 1 a 2, Demokratická socialistická unionistická strana a Hnutí arabských socialistů 1 a 2).¹²²

V únoru 2013 se konalo referendum o nové ústavě, a skončila tak dlouhodobá vláda strany Ba'ath (stále má silný vliv), ale bez uspokojení požadavků na radikálnější reformy ze strany opozice. O devadesát dnů později se pak konaly parlamentní volby. V červenci pak FSA podnikla pumový útok v Damašku, při němž byl zabit ministr obrany a jeho zástupce, asistent viceprezidenta a vedoucí Národního bezpečnostního úřadu. V červenci také přijala vláda protiteroristické zákony a od září začal fungovat proti-teroristický soud.

Téhož měsíce rozšířila Rada OSN pro lidská práva svůj mandát Mezinárodní vyšetřovací komise. V únoru a v srpnu komise podala zprávu o spáchání zločinů proti lidskosti a o válečných zločinech ze strany vlády i ze strany opozice. Ze strany opozice ale nedosáhly takového rozsahu.

Liga arabských států a USA nadále uvalují sankce na Sýrii a opakovaně vyzývají Assada k odstoupení.¹²³

„Státy regionu jako Katar, Saúdská Arábie, Turecko mají zájem, aby ze Sýrie byl sunnitský stát, protože to jsou sunnitské státy. Ale pak do toho vstupují ještě velcí hráči, kteří se zatím nedokázali dohodnout, a nevím, jestli se někdy dohodnou. Tedy Paříž, Londýn, Washington na straně jedné a Rusko, Čína a Írán na straně druhé.

¹²¹ Syria's Crisis and the Global Response. *Cfr [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/syria/syrias-crisis-global-response/p28402>.

¹²² Sýrie. *Czechtrade [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/syrie-2010-04-01.pdf>.

¹²³ Syria. *Amnesty [online]*. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/syria/report-2013>.

Čili jak chcete pád Asada způsobit? Obě strany si myslí, že je jejich strategie správná. Obě strany si myslí, že zvítězí. Zatím je převaha na straně režimu. Asad jednou nebude, ale to je spíše filozofická otázka, žádný vládce jednou nebude. Rychle se to ale nestane. Mrzí mě proto, že se Evropa tak rychle – už před rokem – přiklonila k tomu, že Asad musí odejít. Abychom se tím nedostali někam, kde nebudeme vědět, jak pokračovat.“

Eva Filipi, velvyslankyně v Sýrii¹²⁴

ZAHRANIČNĚ POLITICKÁ ORIENTACE

Události ovlivňují negativně i zahraničně politické vztahy, kdy došlo k ochlazení vztahů s Tureckem. V roce 2002 byla Sýrie pro Turecko nejvýznamnějším obchodním partnerem. Na počátku revoluce kladlo Turecko tlak na reformy v Sýrii, záhy však obrátilo a začalo podporovat syrskou opozici, a jemně se tak vměšovat do jejich záležitostí. Na žádost NATO rozmístilo Turecko na svých hranicích systém Patriot, připojilo se k ekonomickým sankcím, uzavřelo hraniční přechody a zmrazilo syrský kapitál v tureckých bankách. Objevily se informace, že Turecko sponzoruje syrské ozbrojené skupiny a přechází přítomnost džihádistů na svém území.

Vztahy s Libanonem a Irákem revoluce neovlivnila.¹²⁵

Významné ekonomické a vojenské vztahy se Sýrií mají Rusko a Čína. Společně vetovaly usnesení, jehož cílem bylo izolovat Assadův režim. V září 2013 Rusko reagovalo na možný útok USA v Sýrii návrhem, že pokud se Sýrie vzdá chemických zbraní, útok nebude uskutečněn.

Dlouholetým spojencem je také Írán, který udržuje úzké vztahy s Damaškem a Assadovi poskytuje vojenskou a hospodářskou pomoc.

Americká politika se v Sýrii zpočátku zaměřovala na dosažení diplomatického řešení konfliktu z obavy, že by krize destabilizovala region a Sýrie se stala centrem islamistů.¹²⁶ Avšak jiné zdroje uvádějí, že USA zbrojila opozici a jejím cílem bylo svrhnout vládu a tím

¹²⁴ "Pro Sýrii nevidím mírové řešení," říká Eva Filipi . *Ceskatelevize [online]*. 2012 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/193657-pro-syrii-nevidim-mirove-reseni-rika-eva-filipi/>.

¹²⁵ Sýrie. *Czechtrade [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/syrie-2010-04-01.pdf>.

¹²⁶ Syria's Crisis and the Global Response. *Cfr [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/syria/syrias-crisis-global-response/p28402>.

„přilévaly olej do ohně“.¹²⁷ V únoru 2013 USA oznámily, že poskytnou pomoc v rámci potravin a lékařského materiálu opozici. Uvedly také, že v roce 2012 použil Assad proti povstalcům chemické zbraně, a CIA povolila poskytovat ruční palné zbraně a střelivo povstaleckým skupinám. Spojené státy začaly uvažovat nad ozbrojeným zásahem. V srpnu se znovu objevily úvahy o vojenské intervenci do Sýrie kvůli informacím, že Sýrie použila chemické zbraně proti vlastnímu lidu. První reakcí bylo zpracování plánů degradujících schopnost režimu k použití chemických zbraní. Světu tím chtěly vzkázat, že nebudou tolerovat jejich použití.¹²⁸ Zásah nakonec nebyl uskutečněn. Assad přislíbil odevzdání veškerých chemických zbraní pod podmínkou nezaútočení.

Evropská unie se v současné době finančně podílí částkou 2,6 bilionu eur na humanitární pomoci a dodání rozvojových potřeb. Největšími dárci jsou pak Velká Británie a Německo. Pomoc formou naturálií přislíbilo i Turecko a Jordánsko.¹²⁹

Největšími sponzory syrské opozice téměř od úplného začátku jsou v současné době bohaté státy jako Saúdská Arábie a Katar. V dubnu 2012 se k financování oficiálně přiznaly a zároveň oznámily, že přispějí ještě větší částkou na výzbroj a výcvik. USA tyto vztahy celou dobu koordinuje. Petr Zelenka si v článku klade otázky: „*Jak se na černý zbrojní trh v Turecku a Libanonu dostaly moderní protitankové střely. Že by vítr vál opět od „koordinátorů“ z Washingtonu? Nebo si zbytečně nešpiní ruce? Zbrojit povstalce je přece jenom něco jiného, než zbrojit vládu.*“¹³⁰

4.3. Ekonomická situace

Revoluce přispěla k úplnému zničení národní ekonomiky V Sýrii. Hospodářské ztráty se odhadují přibližně na 80 miliard dolarů. Před válkou byla Sýrie prosperujícím státem. Občanská válka vede ke změnám ve struktuře obyvatelstva a jeho únik porušuje solventní poptávku. Velký úpadek postihl stavební průmysl a hlavně zemědělství. Sýrie si vždy zakládala na vlastních zdrojích zemědělských produktů bez potřeby dovozu. V současné

¹²⁷ Kdo vyzbrojil syrskou opozici? Přesně to ví asi jen Bůh (Alláh). *Ceskapozice [online]*. 2012 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.ceskapozice.cz/zahranici/svetove-udalosti/kdo-vyzbrojil-syrskou-opozici-presne-vi-asi-jen-buh-allah>.

¹²⁸ Syria's Crisis and the Global Response. *Cfr [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/syria/syrias-crisis-global-response/p28402>.

¹²⁹ Syria. *Ec.europa [online]*. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf.

¹³⁰ Kdo vyzbrojil syrskou opozici? Přesně to ví asi jen Bůh (Alláh). *Ceskapozice [online]*. 2012 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.ceskapozice.cz/zahranici/svetove-udalosti/kdo-vyzbrojil-syrskou-opozici-presne-vi-asi-jen-buh-allah>.

situaci by obnova ekonomiky trvala přibližně třicet let. V případě, že by válka trvala do roku 2015, nabyla by ekonomická situace nemyslitelného rozsahu.¹³¹

Do roku 2011 syrská ekonomika mírně rostla, situace se ale rapidně zhoršila v roce 2012 z důvodu mezinárodních sankcí, snížení domácí spotřeby a výroby a prudkému nárůstu inflace. I přes snahu vlády řešit dopady hospodářského poklesu (snižující se devizové rezervy, rostoucí rozpočtové a obchodní deficity a klesající syrská libra) liberalizováním hospodářské politiky (včetně snížení úvěrů úrokové sazby, otvírání soukromých bank), zůstala ekonomika silně regulována vládou. Ekonomiku značně ovlivňují hospodářská omezení týkající se bariér zahraničního obchodu, vysoká nezaměstnanost, klesající produkce ropy, rychlý populační růst nebo znečištění vody. V roce 2010 HDP vzrostlo o 3,4 %, o rok později kleslo o 2,3 %. Veřejný dluh za rok 2012 dosáhl výše 52,2 % HDP, zatímco v roce 2011 to bylo 35,2 % HDP.¹³² Khan a Fajsal odhadují reálný pokles HDP v roce 2013 na 50 – 80 %.¹³³

HDP se v roce 2012 propadlo o 18 %. Donedávna Sýrie disponovala zásobami přibližně 2,25 mld. barelů ropy a 284 mld. krychlových metrů zemního plynu. V roce 2013 byla zjištěna ložiska ropy a zemního plynu v přímořském šelfu.

O státním rozpočtu pro rok 2013 je známo pouze to, že došlo údajně ke zvýšení výdajových položek o 4% a dosáhl tak 1,38 biliónů SYP.¹³⁴

Ekonomiku ovlivňovalo i zemědělství a průmysl, což se ale změnilo v důsledku válečného konfliktu. Sýrie nebyla závislá na dovozu a zemědělství zaměstnávalo až 30 % obyvatelstva. HDP činí cca 20 %. V současné době byla navíc většina obilnic vyprázdněna a jejich obsah byl převezen do zahraničí.¹³⁵

Hlavními zemědělskými produkty jsou čočka, olivy, cizrna, bavlna, pšenice, ječmen a cukrová řepa a nejrozšířenějšími zvířaty na maso ovce, skot, drůbež.

¹³¹ Sýrie překročila rubikon ekonomické katastrofy. *Vlastnihlavou [online]*. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.vlastnihlavou.cz/syrie-prekrocila-rubikon-ekonomicke-katastrofy/>.

¹³² Syria Economy Profile 2013. *Indexmundi [online]*. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: http://www.indexmundi.com/syria/economy_profile.html.

¹³³ Syria's Crisis Global Response. *Cfr [online]*. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/syria/syrias-crisis-global-response/p28402>.

¹³⁴ Sýrie. *Czechtrade [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/syrie-2010-04-01.pdf>.

¹³⁵ Řecko-katolický biskup podává další čísla o syrské katastrofě. *Radiovaticana [online]*. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=18913>.

Průmysl se zaměřuje na zpracování potravin, tabák, ropu, textil, cement, dolování, montáž aut nebo drcení olejnatých semen.¹³⁶

Po bavlně jsou citrusy největším zdrojem příjmů exportu z tohoto odvětví.¹³⁷

Během roku 2012 klesla průmyslová produkce o 36 %. Mezi hlavní vývozní artikly patří ropa a ropné výrobky, ovoce a zelenina, maso a živá zvířata, textil, oděvy, bavlněné vlákno. Statistiky z roku 2012 uvádí, že celých 55,9 % exportu připadá na Irák, zbývající se dělí mezi Saudskou Arábii, Kuvajt, SAE a Libanon. Největšími importními partnery jsou Saudská Arábie, SAE, Írán, Čína, Ukrajina a Egypt.¹³⁸

Většina obyvatel nedůvěřuje syrskému bankovnímu systému a ukládá si úspory v zahraničních bankách. Inflace v roce 2012 vzrostla o 41,3 %.¹³⁹

4.4. Bezpečnostní situace

Vzhledem k přítomnosti ozbrojených skupin je pohyb po silničních komunikacích omezen. Kdokoliv, kdo se rozhodne odejít z města, se stává terčem útoků.¹⁴⁰

Humanitární pomoc je nepříznivě ovlivněna bezpečnostní situací v zemi, správními a provozními omezeními. Dále přibývají útoky na sanitky a humanitární pracovníky a roste počet jejich únosů. Doposud bylo zabito 34 dobrovolníků a 14 zaměstnanců OSN. Situace je velmi vážná a nebezpečí čeká na každém kroku.

Jean-Clément Jeanbart, arcibiskup z Aleppa (Halab), uvádí, že v posledních měsících bylo v Aleppu ozbrojenými vandaly vyrabováno, zdemolováno a zapáleno 1 400 podniků a továren. Ukradené zboží je pak odváženo převážně do Turecka. V celé Sýrii už bylo zničeno více než 2 000 škol, 37 nemocnic a tisíc zdravotnických zařízení. Poškozeny byly i železnice a elektrické centrály.

Situace se zhoršuje hlavně v Aleppu, Damašku, Hama a Homsu. Více jak půl miliónu lidí zůstává mimo dosah základní pomoci. OSN uvádí, že více jak 9,3 miliónu lidí potřebuje

¹³⁶ Syria Economy Profile 2013. *Indexmundi [online]*. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: http://www.indexmundi.com/syria/economy_profile.html.

¹³⁷ Sýrie. *Czechtrade [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/syrie-2010-04-01.pdf>.

¹³⁸ Syria Economy Profile 2013. *Indexmundi [online]*. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: http://www.indexmundi.com/syria/economy_profile.html.

¹³⁹ Sýrie. *Czechtrade [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/syrie-2010-04-01.pdf>.

¹⁴⁰ Řecko-katolický biskup podává další čísla o syrské katastrofě. *Radiovaticana [online]*. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=18913>.

nutně humanitární pomoc. Přitom ještě v červnu 2013 to bylo 6,8 miliónu lidí. Humanitární pomoc je zaměřena především na léčbu, evakuaci osob, hygienu, vodu, potraviny. Zásadní zůstává ochrana obyvatel. Přibývá násilí na ženách a dětech. Dalším problémem je dramatický růst cen potravin, jejich nedostatek a v některých oblastech jejich absence.¹⁴¹

Výjimkou nejsou ani krádeže a rabování. Někteří proti vládní bojovníci ospravedlňují krádeže jako odplatu na základě nespravedlnosti ze strany režimu. Režim zabíjel jejich lidi, zatkl jejich bratry a ukradl jim majetek, proto se vzbouřili.

Většina krádeží státního majetku provedena opozičními bojovníky je považována za válečnou kořist. Kradou se motorová vozidla a plní sanitky. Vozidla jsou poté použita při operacích opozice, zejména při bombardování. Zaměřují se hlavně na vozidla pocházející z regionů loajálních režimu.¹⁴²

Povstalci jsou podporováni Západem a vládami zastávajícími sunnitský islám – Katar, Saudská Arábie, Turecko. Se Západem spolupracuje také Libye. Válka je označena za politickou, strategickou, propagandistickou a náboženskou, kdy na druhé straně stojí chytří, silní a velcí nepřátelé Západu (tím je myšlena Sýrie, Irák, Írán, Libanon a část Palestiny). Na straně Sýrie stojí Čína a Rusko. Je důležité zmínit, že byl Bašár Assad původně prozápadní politik, který studoval ve Velké Británii.

Dalo by se říct, že je Assadovu režimu nakloněn i Hamás a Islámský džihád. I když nemusí být nakloněni Assadovi, potřebují Írán ke své existenci a ten je nakloněn Assadovi.

Mnoho protivládních bojovníků v Sýrii pochází z Bosny, Kosova, Belgie nebo Francie. Většinou ze sunnitských enkláv v Evropě. Evropská komise přispěla 10 miliard eur na povstalce, kteří tyto peníze využívají na zabíjení a vyzbrojování.¹⁴³

Naskýtá se otázka, zda je správné financovat ozbrojené skupiny, které mají co dočinění se zabíjením nevinných lidí, a zda je vhodné je podporovat z peněz daňových poplatníků, kteří by s tím možná ani nesouhlasili. Další otázkou je, zda se finance dostanou na všechna potřebná místa nebo jen na místa, která se budou zdát vhodná příjemcům peněz. A kdo vlastně zajistí, že budou peníze vhodně použity a nebudou zneužity? Ty samé otázky bychom si ale mohli položit i v případě, že by EU finančně podpořila druhou stranu.

¹⁴¹ Syria. *Ec.europa [online]*. 2013 [cit. 2014-01-23]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf.

¹⁴² ريف دمشق: «التعفيش» وسيلة للتعبير عن النصر. *Kassioun [online]*. [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://www.kassioun.org/economy-and-society/item/5886-2014-01-29-08-04-09>.

¹⁴³ SKALIČKA, J. Válečná Sýrie a ekonomika války. *Czechfreepress [online]*. 2013 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/valky/valecna-syrie-a-ekonomika-valky.html>.

V každém případě je situace složitá a válka to neřeší, naopak vede k jejímu zhoršení, na které doplácí nevinní obyvatelé. V Sýrii se nenajde jediný člověk, který by jí nebyl ovlivněn.

EU pomáhá těm, kteří stojí na straně povstalců a obyvatelstvu, které se vinou různých okolností dostalo na stranu protivládních sil nebo tvoří jejich širší rodinné zázemí.

Pomoc tedy většinou přichází do míst, která jsou pod kontrolou rebelů. O tomto problému hovořil i David Cameron, zdůraznil, že by mělo být daleko více pomáháno humanitárně a ne bombardovat Sýrii. Stejného názoru je i ruský prezident, Generální tajemník OSN a papež.

Nejvíce zasaženy jsou části země, které mají pod správou povstalci. Lidem se nedostávají základní potřeby a potravin je nedostatek. Při jejich pašování nasazují Sýřané životy. Domy jsou rozbité, nefunguje infrastruktura, elektřina. Na povstaleckém území je znemožněno pracovat lidem ve státním sektoru. Mnoho přívrženců povstalců se vrátilo zpět k režimu, protože nesouhlasili s praktikami opozice. Ti, co tak učinili, se vrátili zpět ke své práci a dostali amnestii. Povstalecká fronta an-Nusra podniká útoky na křesťany, vraždí a krade.

Podle syrské vlády není situace kritická. Lidé chodí do práce, potravin je dostatek, kavárny fungují, ale existují obavy z možného útoku USA.

Ti, kteří neunikli do zahraničí, mají strach z bombardování, při kterém by zemřelo mnoho obyvatel. Někteří se proto hlásí jako živé štíty, aby neštěstí předešli.

Dá se předpokládat, že za dosavadní stabilitou měny stojí íránská pomoc zasílaná letecky do Sýrie. K červnu 2013 dosáhla pomoc hodnoty 54 miliard dolarů. Írán je také schopen natisknout Sýrii nové peníze, ale to slíbilo i Rusko před dvěma lety. Ekonomicky spolu tyto dvě země soupeří v tom, kdo Sýrii více pomůže. Rusko se angažuje hlavně ve zbrojní oblasti. Má vyspělejší techniku a družicové systémy, pomocí kterých monitoruje syrské protivníky. Írán se angažuje spíše ekonomicky a vojensky. Přes Sýrii dodává zbraně do Palestiny a Libanonu. Objevuje se názor, že Sýrie není skutečným cílem USA, ale má jím být Írán, který je spolu s Ruskem nejbohatším státem co se týká nerostů, včetně zemního plynu a ropy. V nedávné době byly v Íránu nalezeny zdroje ropy na tři a půl tisíce let dopředu. Írán také disponuje obrovským množstvím zlata.

Podle syrských zdrojů je 90% území pod správou vlády. Lidé chodí do práce, pobírají plat a mají dostatek potravin. Jiné údaje jsou zavádějící, jelikož se používá metodika výpočtu, která zahrnuje do území povstalců i města a teritoria, kde jsou síly rozdělené (např. město

Aleppo – větší část je pod kontrolou vlády a menší část pod kontrolou povstalců, ale statisticky je v mapě uveden pod správou povstalců.¹⁴⁴

4.5. Sociální situace

Oficiální odhady udávají, že nezaměstnanost dosáhla 18 %, neoficiálně se však hovoří až o 60 %.¹⁴⁵

HDP kleslo o 45 % a počet nezaměstnaných vzrostl na tři milióny z pěti miliónů schopných práce. Podle indexu ESCWA došlo k poklesu rozvojových cílů tisíciletí – ty zahrnují soubory ukazatelů rozvoje. Sýrie klesla na spodní žebříčky seznamu. Za ní je už jen Súdán a Somálsko.

Kvůli nedostatku zdravotní péče, nedostatku potravin a vystavení chladu došlo k nárůstu úmrtí novorozenců. Každý rok zemře asi 9 000 dětí z 50 000.

29 % populace je bez pitné vody a došlo ke zničení 40 % komunikačních sítí a narušení elektráren. Pokud se situace nezlepší, předpokládá se, že HDP poklesne o 57 %, míra chudoby v zemi bude v roce 2015 44,5 %. Poprvé v novodobé historii čelí Sýrie nebezpečí hladomoru, už dnes jsou čtyři milióny lidí pod hranicí chudoby, v roce 2010 to bylo „jen“ 200 000.¹⁴⁶

Více než 50 % uprchlíků tvoří děti a dalších 4,25 miliónu lidí je v Sýrii vnitřně vysídleno.¹⁴⁷

V uprchlických kempech se šíří prostituce. Otcové prodávají své dcery. Manželé své manželky. Důvodem je nedostatek peněz. Lidé potřebují poslat peníze svým rodinám a tohle je pro ně jediná možnost. Za den se ženou požadují 70 dolarů. Desítky žen se obrací na prostituci, ať ze své vůle nebo nedobrovolně, kdy jsou prodávány. V Jordánsku je to navíc nezákonné. V případě, že by byly odhaleny, hrozí jim deportace nebo vězení.

I v nevěstincích je nejvyšší počet Syřanek. Mužům se líbí kvůli světlé pleti. I přes silnou tradici sexu po svatbě, je stejně jako v jiných oblastech přítomná prostituce i

¹⁴⁴ SKALIČKA, J. Válečná Sýrie a ekonomika války. *Czechfreepress [online]*. 2013 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.czechfreepress.cz/valky/valecna-syrie-a-ekonomika-valky.html>.

¹⁴⁵ Sýrie. *Czechtrade [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/syrie-2010-04-01.pdf>.

¹⁴⁶ ثلاثة ملايين عاطل عن العمل. *Kassioun [online]*. 2013 [cit. 2014-02-02]. Dostupné z: <http://kassioun.org/index.php/economy-and-society/item/4937-2013-12-16-08-13-45>.

¹⁴⁷ Syria Situation. *Unhcr [online]*. 2014 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/pages/5242d8fa6.html>.

v arabském světě. Určitou formou zlegalizování předmanželského sexu nebo prostituce je krátkodobé nebo neformální manželství. Slouží také jako zástěrka obchodu s lidmi.

OSN důkazy o prostituci v kempu Zaatari nenašla, ale informace se šíří. Obyvatelé tábora si stěžují, že se nevěstinci v noci stávají neosvětlené toalety. Mluvčí rebelů Hassan Džamous trvá na tom, že se většina žen neživí prostitucí kvůli penězům, ale protože se jim to líbí, nebo protože jsou na to zvyklé. Dívky to ale vidí jinak:

„It's a dangerous business. I'm risking my life, but what can I do?" laments Sammar, a green-eyed brunette in tight leather pants, a slim white shirt and fake silver jewelry. "My parents are sick and can't work. I'm the oldest among their seven children and I have to work to send them money back in Syria."¹⁴⁸

SEXUÁLNÍ DŽIHÁD

Během války probíhá tzv. sexuální džihád. V minulých měsících proudily stovky žen z Tuniska do Sýrie, aby prostřednictvím sexu podporovaly radikální muslimské povstalce. Mnoho z nich se pak vrací zpět těhotné. Ministr vnitra Luftí bin Džiddú z Tuniska to považuje za ostudu pro celou zemi. Vlivní tunišští salafisté považují sex za prostředek svaté války a samotné dívky potvrdily, že se k prostituci odhodlaly na základě výzvy salafistického imáma. Službami si údajně zajistí věčný život.

Počet žen putujících do Sýrie není oficiálně znám. Většinou ale pochází z malých vesnic a po příjezdu, kdy jsou těhotné, je rodina zavrhne. Díky fatwě saúdsko-arabského duchovního je prostituce „povolena“ a to na základě dočasného manželského svazku, který se uzavře před každým stykem.¹⁴⁹

POSTAVENÍ ŽEN

Od začátku protestů se situace v Sýrii dramaticky zhoršila. Jedni to dávají za vinu režimu Bašára Assada, druzí protivládním silám. Na internetu lze nalézt mnoho článků zabývajících se tímto tématem, ale každý z nich je orientovaný na jednu ze stran. Jedni jsou

¹⁴⁸ Syria refugees prostitution. *Huffingtonpost [online]*. 2013 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2013/03/08/syria-refugees-prostitution_n_2839383.html.

¹⁴⁹ Sexuální džihád v Sýrii. Tuniské prostitutky sloužily povstalcům proti Asadovi. *Zpravy.ihned [online]*. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-60840440-sexualni-dzihad-v-syrii-tuniske-prostitutky-slouzily-povstalcum-proti-asadovi>.

na straně režimu, druzí na straně povstalců. Je proto těžké určit, kdo má pravdu a kdo ne, a který článek je objektivní. Z médií se k nám hrnou informace, které jsou mnohdy zmanipulované a nepřesné, proto není v mých silách zjistit skutečnost, ale jen nastínit pohledy na věc z různých úhlů – z pohledu protivládního a provládního.

Ještě před rokem 2011 uvádí Amnesty International ve své výroční zprávě, že byli zadržováni a dosuzováni k odnětí svobody po nespravedlivých soudech kritici a obránci lidských práv stojící proti vládě. Ve věznicích byli vězni mučeni, a několik lidí zemřelo za podezřelých okolností. Ženy i Kurdové byli diskriminováni.

„Mesh'al al-Tammo, spokesperson of the Kurdish Future Current in Syria, an unauthorized political party, was sentenced to three and a half years in prison in May by the Damascus Criminal Court for “weakening nationalist sentiment” and disseminating “false news”. In November, the same court sentenced Sa'dun Sheikhu and two other members of the unauthorized Kurdish Azadi Party in Syria to three-year prison terms for “weakening nationalist sentiment” and “inciting sectarian or racial strife or provoking conflict between sects and various members of the nation.” The charges apparently arose from articles in their party newspaper criticizing discrimination against Syria's Kurdish minority“

„Kareem 'Arabji, a blogger, was sentenced to three years in prison by the SSSC in September for disseminating “false news” and “weakening nationalist sentiment”. He had moderated the internet youth forum www.akhawia.net prior to his arrest in June 2007. He was reported to have been tortured and otherwise ill-treated during his prolonged incommunicado detention.“

„Aktham Naisse, a human rights lawyer, was one of at least 11 human rights defenders and political activists who were prevented from travelling abroad in 2009.“¹⁵⁰

Režim Bašára Assada je zodpovědný za případy porušování lidských práv, nezákonného zabíjení, zadržování, sexuálního násilí a mučení. COI uvedla, že i některé protivládní ozbrojené skupiny byly zodpovědné za porušování lidských práv, ale ne v takové míře jako režim. Velká Británie podpořila rezoluci OSN, která odsoudila režim za

¹⁵⁰ Syria. Amnesty [online]. 2011 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/syria/report-2010>.

systematické porušování lidských práv. Zejména milice Šabí'ca. Výsledkem bylo uvalení sankcí na syrský režim a uznání Národní koalice syrských revolučních a opozičních sil jako jediného legitimního zástupce syrského lidu, který se má starat o dodržování lidských práv. Od roku 2013 zvyšuje britská vláda úsilí o ukončení násilí v Sýrii a snaží se udělat cestu politické transformaci.¹⁵¹

Některé extrémistické opoziční síly v Sýrii zavádějí přísná a diskriminační pravidla týkající se žen. Zvláště pak na severu a severovýchodě Sýrie, kde jsou omezeny jejich každodenní činnosti. An-Nusra a ISIS používají k exekuci šarí'u, vyžadují nošení hidžábu a abáji (svrchní oděv, většinou černé barvy, který má za úkol zakrýt celé tělo ženy, připomíná dlouhé šaty) pod hrozbou trestů. Ty, jenž to nedodrží, nesmí chodit do práce, do školy a nesmí se svobodně pohybovat na veřejnosti. Při tom syrská společnost si dlouhodobě zakládala na svobodném postavení žen. Přísné předpisy mnohdy ženám znemožňují získat základní potřeby pro život, protože nemohou vyjít z domu bez mužského opatrovníka. Je znám případ, kdy zemřela ovdovělá žena se svými třemi dětmi, protože nemohla opustit svůj dům bez muže. Jsou hlášeny i případy únosů žen. V Tel Abyad, Tel Aran a Idlib nesmí ženy pracovat mimo domov. Omezení v oblékání a volném pohybu je na území Aleppo, Tel Aran, Ras al-Aynu, Idlibu, Tel Abyadu, Afrinu a Hassakehu.

„Commanders of Jabhat al-Nusra and ISIS should immediately and publicly rescind all policies that violate women's rights, including mandatory dress codes and limitations on freedom of movement. The groups should cease punishing and threatening women and girls whose dress or behavior does not conform to the strict rules imposed by these groups. They should also halt unlawful interference in women's and girls' rights to privacy, autonomy, and freedom of expression, religion, thought and conscience, enforce adherence to international human rights law, and punish those under their command who restrict women's dress and access to work, education, or public space. Any concerned governments with influence over these groups should also press them to put an end to these discriminatory restrictions on women,“

Human Rights Watch

¹⁵¹ Syria. *Hrdreport.fco.gov[online]*. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.hrdreport.fco.gov.uk/human-rights-in-countries-of-concern/syria/>.

„Groups like ISIS and al-Nusra claim to be part of a social movement, yet they seem more focused on diminishing freedom for women and girls than providing any social benefit,“

Gertholtz¹⁵²

POSTAVENÍ KŘEŠŤANŮ

Počet křesťanů v Sýrii dosahuje asi 1 500 000 (kolem 10 %) obyvatel. Od začátku nepokojů se křesťané dostali do finanční krize, protože bojí opustit své domovy, aby nepřišli o život. Nechodí do práce, mají nedostatek základních potřeb. V rámci Assadova režimu měla syrská církev svobodu a žila v míru, ale arabské jaro situaci destabilizovalo a křesťané jsou nyní vnímáni jako hrozba, jako zastánci vlády, proto se zvýšilo jejich pronásledování. V okamžiku, kdy nejsou v ulicích přítomny vládní síly, stávají se křesťané objekty útoků muslimů – únosů, znásilnění nebo jsou vykrádány kostely. Výsledkem je útěk do zahraničí nebo jeho plánování.¹⁵³

V únoru 2012 bylo bombardováno Aleppo a zemřelo při něm 28 křesťanů. V říjnu byl skalpován kněz a pak zavražděn, další kněz byl sťat. Syrsko-ortodoxní arcibiskup Gregorios Yohanna Ibrahim z Aleppa byl zabit a řecko-ortodoxní biskup Bulos Yazigi (také z Aleppa) zmizel.¹⁵⁴

Od začátku konfliktu uprchlo ze země již kolem 450 000 křesťanů, z toho asi 40 000 do Libanonu. Stává se, že pokud chce rodina zůstat nebo žít, musí přijmout islám pod nátlakem džihádistické organizace. Džihádisté bombardují kostely, zabíjejí křesťany a to samé učí i malé děti. Tyto praktiky se dějí převážně na území, kde žijí arménští křesťané.¹⁵⁵

Únosy jsou většinou prováděny z finančních důvodů. Existuje názor, že jsou všichni křesťané bohatí a únos je tedy snadným výdělkem. Zárukou bezpečnosti je podle obyvatel fungující stát a vláda.

¹⁵² Syria: Extremists Restricting Women's Rights. *Hrw [online]*. 2014 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.hrw.org/news/2014/01/13/syria-extremists-restricting-women-s-rights>.

¹⁵³ “How Do You Want To Die..?” *Christianfreedom [online]*. [cit. 2014-01-26]. Dostupné z: <http://www.christianfreedom.org/the-christian-winter/persecution-in-syria/>.

¹⁵⁴ Dangerous situation for Christians and aid workers. *Dw [online]*. 2013 [cit. 2014-01-26]. Dostupné z: <http://www.dw.de/dangerous-situation-for-christians-and-aid-workers/a-16934286>.

¹⁵⁵ Syria armenian christians forced to convert to islam or die. *Theblaze [online]*. 2013 [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.theblaze.com/contributions/syria-armenian-christians-forced-to-convert-to-islam-or-die/>.

„*The guarantee of security of minorities is to have good functional government, a strong government,*“ řekl Bishop Nalbandian. „*This security we experienced and saw with the government of President Bashar al-Assad.*“

Ještě na začátku protestů mnoho křesťanů sympatizovalo s výzvami k demokracii, ale nyní mají strach o život. Bojí se nárůstu islámských extrémistů, v jejichž očích jsou nevěřící. Zpočátku také věřili v reformy vytvořené spolu s opozicí.¹⁵⁶

DĚTI

Každý den jsou syrské děti podrobovány mučení, mrzačení a vraždění. Od roku 2011 jich ve válce zemřelo na deset tisíc. Jednotky věrné Bašáru Assadovi děti zavírají do vězení, kde je sexuálně zneužívají, mučí a vraždí. Opozice si zase vybírá nezletilé děti v uprchlických táborech a verbuje je do svých řad.

Nepřiměřené a bezohledné taktiky vládních sil mají za následek omezení přístupu ke vzdělání, zdravotním službách a v nejhorších případech smrt.

Opozice je zodpovědná za využívání dětí v boji, vedení operací, včetně teroru v civilních oblastech, což vede ke ztrátám na životech.

Zpráva OSN uvádí, že všechny strany konfliktu brání dodávkám humanitární pomoci v oblastech nejvíce zasažených boji.

Většina dětí zatčených kvůli údajné spolupráci s protivládními vojsky, byla vystavena mučení. Byly bity kovovými kabely, dřevěnými a kovovými obušky, biči. Mučení elektrickým proudem, strhávali jim nehty, byly zneužívány a před jejich očima mučili jejich příbuzné. Údajně byly děti zavěšovány za nohy a ruce ze stromu.

Opoziční skupiny byly také obviněny ze sexuálního násilí na dětech, ale vzhledem ke špatnému přístupu, nemohlo OSN dále vyšetřovat.

OSN dodává, že opozice používá děti pro boj, zatímco vládní síly je používají jako lidské štíty.¹⁵⁷

¹⁵⁶ Syria's minority Christians under threat from extremist Muslim rebels. *Globalpost [online]*. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/middle-east/syria/131224/syria-minority-christians-under-threat-extremists>.

¹⁵⁷ First UN report on children in Syria's civil war paints picture of 'unspeakable' horrors. *Un [online]*. 2014 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47077&Cr=syria&Cr1=#.UvJrAuVIB3U>.

4.6. Syrští uprchlíci a uprchlické tábory

Od března 2011 probíhají v Sýrské arabské republice nepokoje, jejichž důsledkem je útěk desítek tisíc civilistů do okolních zemí. Hlavně Turecka, Iráku, Libanonu a Jordánska. V březnu 2012 vydala OSN 84 000 000 USD na podporu syrských uprchlíků a zajištění základních potřeb.¹⁵⁸

Mezi hlavní organizace, které pomáhají uprchlíkům, patří UNICEF, UNHCR, Mezinárodní výbor Červeného kříže/Červeného půlměsíce a Save the Children. V jordánském táboře *Zaatari* tvoří děti více než polovinu uprchlíků.¹⁵⁹ Červený kříž poskytuje základní potřeby – potraviny, vodu a zdravotnický materiál. Kromě toho se snaží o znovunavázání styků mezi členy rodin, kteří se z jakýchkoliv příčin oddělili. Od ledna do srpna 2013 poskytl Červený kříž potraviny pro dva milióny lidí a domácí potřeby (matrace, přikrývky) pro půl miliónu lidí, dále pomáhá rekonstruovat 390 veřejných zařízení v Sýrii, kde žije téměř 65 000 vysídlených lidí. Zajišťuje také údržbu čističek vod a tím přístup 20 miliónů lidí k pitné vodě.¹⁶⁰

Ke 12. září 2013 byl počet uprchlíků 2 027 124. Z toho 731 675 v Libanonu, 463 885 v Turecku, 180 129 v Iráku, 519 676 v Jordánsku a 117 470 v Egyptě. Počet syrských uprchlíků dramaticky vzrostl v prvních měsících roku 2013 a vypadá to, že bude počet neustále narůstat.¹⁶¹

Libanonská vláda z počátku odmítala zřizování uprchlických táborů, ale povolila bydlení v podnájmech. Část Syřanů, která na to neměla prostředky, nezbývalo nic jiného, než žít v kočovných táborech nebo v hostitelských rodinách. Až na začátku roku 2013 začala registrace uprchlíků.¹⁶² V roce 2011 se začali uprchlíci usazovat v oblasti Tripoli a Wadi Khaled, ale od března 2012 se stalo útočištěm pro Syřany údolí Bekaa. Sem směřovaly cesty

¹⁵⁸ *Unhcr [online]*. [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/pages/4f86c2426.html>.

¹⁵⁹ UN Reports Record Number of Refugees Fleeing Syrian Conflict. *Goodspeaks [online]*. 2012 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.goodspeaks.org/content/event/un-reports-record-number-of-refugees-fleeing-syrian-conflict>.

¹⁶⁰ The ICRC in Syria. *Icrc [online]*. 2013 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.icrc.org/eng/where-we-work/middle-east/syria/index.jsp>.

¹⁶¹ *Unhcr [online]*. 2013 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/syria.php>.

¹⁶² Lebanon. *Syrianrefugees [online]*. [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: http://syrianrefugees.eu/?page_id=72.

obyvatel převážně z Homsu, Zabadani, Hama a Quseiru, z počátku jedna až dvě rodiny za den.¹⁶³

Podle Amnesty International v roli zachránce selhala Evropská unie. Generální tajemník AI Salil Shetty řekl: „*Evropští leaderi by se měli stydět jeden jako druhý.*“

Ze všech států EU nabídlo humanitární pomoc nebo přistěhovalectví pouze 10 států. 80% závazku celé Unie na sebe vzalo Německo, které se zavázalo přijmout 10 000 uprchlíků, zbývajících devět by mělo přijmout 2 340 uprchlíků – např. Španělsko 30 a Francie 500.

Jednou z cest, jak se dostat do Evropy, je cesta po moři. Od ledna do října 2013 se na italském pobřeží vylodilo přes 10 000 lidí. V říjnu zemřelo 650 uprchlíků a migrantů při pokusu o přeplutí středozemního moře, kdy se potopily tři lodě. Dalšími místy, kde se snaží lidé vstoupit do Evropy, jsou Bulharsko a Řecko. V Řecku jsou zatlačováni zpět do moře a v Bulharsku zase zadržováni ve špatných podmínkách. Ubytování jsou v nouzových střediscích s absencí sociálního zařízení a základních životních potřeb, bydlí zde v kontejnerech, stanech nebo v polorozpadlých budovách. Největší z nich leží ve městě Harmanli.

Z celkového počtu uprchlíků (2,3 mil.) se dostalo do Evropy a požádalo o azyl 55 000 (2,4 procenta). Amnesty International od července 2013 provedla terénní výzkumné mise v Egyptě, Řecku, Libanonu, Libyi, Turecku, Iráku, Itálii, Bulharsku a Jordánsku. Na místech zkoumala situaci a uprchlíků.¹⁶⁴

Ve všech uprchlických táborech je situace poměrně stejná. Nedostatek pitné vody, jídla a léků, chybějící sociální zařízení, bydlení ve stanech či kontejnerech, rozšiřující se nemoci. Největším a nejznámějším táborem je Zaatari v Jordánsku. Další jsou např. Bab al-Salam, Azaza Al Rajdzhi, Sanfliurfa, Altinozu, Yayladađı, Reyhanlı a Kilis. Posledních pět jmenovaných leží v Turecku.

TÁBOR ZAATARI

V blízkosti jordánského města Mafrak leží největší syrský uprchlický tábor *Zaatari*. Od syrských hranic je vzdálen 30 km a od Ammánu asi 70 km. Rozkládá se v poušti, kde

¹⁶³ Syrian Refugees in Lebanon: the Humanitarian Approach under Political Divisions. *Migrationpolicycentre [online]*. 2012 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z:

<http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/MPC%202012%2013.pdf>.

¹⁶⁴ Pevnost zvaná Evropa: ostudné zacházení se syrskými uprchlíky. *Amnesty [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21].

Dostupné z: http://amnesty.cz/z851/pevnost-zvana-evropa-ostudne-zachazeni-se-syrskymi-uprchliky?utm_source=cpc&gclid=CJKowoCCnLwCFcJQ2wodh0gAxA.

vede jedna vydlážděná cesta a kolem ní jsou rozloženy stany a provizorní obchůdky. Člověk zde sežene všechno od ovoce a zeleniny, přes falafel, sladkosti, oblečení a mobilní telefony. Dochází k tomu, že je zde rozmanitější zboží než v Jordánsku. Za pomoci OSN jsou jednou týdně dováženy sušené potraviny, UNICEF řídí školy a nachází se zde i šest nemocnic – francouzská, marocká, jordánsko – italská, saúdská a jordánská.¹⁶⁵

Oficiálně byl zřízen v červenci 2012 a na jaře 2013 v něm žilo kolem 140 tisíc lidí. Tábor byl zřízen pro občany Sýrie, kteří vstoupili do země „ilegálně“, ale vzhledem k tomu, že ke vstupu do Jordánska potřebují víza, tak to probíhá za účasti Svobodné syrské armády (FSA), která uprchlíky eskortuje k hranicím, a ti pak dále pokračují sami pěšky. Na hranicích si je vyzvedne jordánská armáda, prohledá je, zkontroluje doklady a předá je Mezinárodní organizaci pro migraci (IOM), která uprchlíky převezve autobusy do tábora. V případě, že mají u sebe muži vojenskou knížku, jsou převáženi do tábora *Al Rajdžhi*. Podle oficiální verze, aby byla zachována civilní podstata tábora, přitom je zde mnoho členů FSA. Jakmile je člověk bez dokladů, není mu dovolen vstup do země. Tento přístup ale není v souladu s mezinárodním uprchlickým právem a Jordánsko uděluje výjimky jen dětem.

Každý den odváží jeden až dva autobusy lidí zpět do Sýrie. Důvody jsou různé. Buď kvůli obchodu (přivážení potravin do tábora), návštěvou příbuzných, pohřbu nebo se lidé vracejí do Sýrie natrvalo kvůli špatným podmínkám v táboře. Podle záznamů se tak vrátilo už 35 tisíc Syřanů. Jedni říkají, že se vrátili dobrovolně, druzí mluví o útěku před příšernými podmínkami. Výjimkou nejsou ani návraty chlapců pod osmnáct let, ze kterých se pak v Sýrii stávají dětští vojáci.

Převážnou většinu tábora tvoří ženy a děti. Některé ženy byly do Zaatari poslány svými manžely, aby se zachránily, další manželé jsou nezvěstní nebo mrtví. Dalo by se říct, že základní lidské potřeby jsou splněny. V táboře jsou sprchy a kuchyně, ale problém je ve sňatcích nezletilých dívek. Podle Jordánského práva je nejnížší možný věk pro vstup do manželství 18, ale v praxi se tady oddávají dívky už ve věku 14 nebo 16 let. Důvodem je, že to rodiče považují za jediné možné řešení, jak dcery ochránit a zajistit jim plnohodnotný život

¹⁶⁵ SPENCEROVÁ, T. Jak to chodí v uprchlickém táboře v Zaatari. *Literarky [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21].

Dostupné z: <http://www.literarky.cz/tereza-spencerova/14162-jak-to-chodi-v-uprchlickem-taboe-v-zaatari>.

s bohatým Jordáncem.¹⁶⁶ Objevují se i případy únosů mladých dívek, které jsou později prodány a nuceny k prostituci.¹⁶⁷

5. dubna OSN přiznala, že jí dochází peníze na zajištění syrských uprchlíků. Podle údajů dosáhl počet Syřanů v okolních zemích 1,25 miliónu a z domovů válka vyhnala 3,6 miliónu lidí v samotné Sýrii.¹⁶⁸

TÁBOR AZAZ

V syrském táboře Azaz je přes 10 tisíc lidí a počet neustále narůstá, což je veliký problém, neboť se tábor s přílivem lidí nedokáže vyrovnat a Mezinárodní pomoc je tedy nedostatečná.¹⁶⁹

TÁBOR KILIS

Uprchlícký tábor se nachází v hraničním městě Kilis v jižním Turecku. Pomoc je zaměřena především na malé děti, kterým byla v září 2012 otevřena škola. Podmínky v táboře jsou tvrdé, přesto se velké množství dobrovolníků snaží o to, aby byly přijatelné. Největším problémem je počasí, hlavně na začátku roku. Sníh, voda a mráz komplikují život obyvatelům, kteří nemají mnohdy ani ponožky a na nohou mají obyčejné plastové pantofle, a tak turecké úřady dodávají bundy a kabáty a snaží se zajistit alespoň částečné zlepšení.

BAB AL SALAM CAMP

V syrském táboře *Bab al Salam*, který je pod kontrolou povstalců, žije přes 11 tisíc lidí, kterým nebylo povoleno překročení hranic¹⁷⁰ od srpna 2012, a stále čekají na potvrzení

¹⁶⁶ The Zaatari refugee camp. *Arabist [online]*. 2013 [cit. 2014-01-23]. Dostupné z: <http://arabist.net/blog/2013/4/2/the-zaatari-refugee-camp.html>.

¹⁶⁷ Syria's women refugees far sham marriages and rape. *Youtube [online]*. 2013 [cit. 2014-01-23]. Dostupné z: http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=uzpVhW1tXVY#t=108.

¹⁶⁸ SPENCEROVÁ, T. Jak to chodí v uprchlickém táboře v Zaatari. *Literarky [online]*. 2013 [cit. 2014-01-21]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/tereza-spencerova/14162-jak-to-chodi-v-uprchlickem-taboe-v-zaatari>.

¹⁶⁹ 2000 still waiting to enter Azaz Refugee Camp in Syria. *Demotix [online]*. 2013 [cit. 2014-01-23]. Dostupné z: <http://www.demotix.com/news/1829685/2000-still-waiting-enter-azaz-refugee-camp-syria#media-1828961>.

¹⁷⁰ The camps in Kilis and Azaz, on the Turkish-Syrian border. *Focusonsyria [online]*. 2013 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.focusonsyria.org/the-camps-in-kilis-and-azaz-on-the-turkish-syrian-border/>.

žádosti o azyl v Turecku.¹⁷¹ Život je tady těžší než v ostatních táborech. Nejsou zde zajištěny pravidelné dodávky potravin, vody a zcela zde chybí jakékoliv sociální zařízení. Děti nemají vhodné oblečení a obuv.¹⁷² Výjimečně dostanou sladkosti, které se sem dostanou při přepravě, ale ty těžko nahradí vyváženou stravu. Důsledkem jsou zdravotní problémy způsobené špatnou výživou a vodou. V táboře se vyskytuje i kožní onemocnění leishmanióza projevující se bolestivými kožními vředy, zejména na ruce, obličeji a nohou. Bab al Salam je neustále ohrožován boji v Sýrii. Při útoku na tábor 25. června 2013 bylo vážně zraněno sedm lidí včetně jednoho dítěte. Podle očitých svědků je za útok zodpovědný Assadův režim.¹⁷³

Přes 60% osazenstva tábora tvoří děti. Aby se rodiny s dětmi zahřály, pálí ve stanech plasty a tím si způsobují problémy s plícemi. Mnozí z uprchlíků chtějí v táboře zůstat, další se snaží dostat do Turecka, aby mohly být jejich děti léčeny v nemocnicích, ale kvůli absenci pasů to není možné.¹⁷⁴

Turecko se zdráhá přijímat další uprchlíky, neboť kapacity jejich táborů a mezinárodní pomoc jsou omezené. Také se nechalo slyšet, že by se měly i ostatní země zapojit víc do pomoci.¹⁷⁵

Počet obětí občanské války se v prosinci 2013 zvýšil na 125 835. Více než třetina z nich byli civilisté. Jsou to však oficiální čísla, skutečnost může být daleko horší.¹⁷⁶

¹⁷¹ Syria feature a glimpse into the bab al-salam refugee camp. *Eaworldview [online]*. 2013 [cit. 2014-01-26]. Dostupné z: <http://eaworldview.com/2013/07/syria-feature-a-glimpse-into-the-bab-al-salam-refugee-camp/>.

¹⁷² The camps in Kilis and Azaz, on the Turkish-Syrian border. *Focusonsyria [online]*. 2013 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.focusonsyria.org/the-camps-in-kilis-and-azaz-on-the-turkish-syrian-border/>.

¹⁷³ Syria feature a glimpse into the bab al-salam refugee camp. *Eaworldview [online]*. 2013 [cit. 2014-01-26]. Dostupné z: <http://eaworldview.com/2013/07/syria-feature-a-glimpse-into-the-bab-al-salam-refugee-camp/>.

¹⁷⁴ Over 12,000 refugee's in Bab Al Salam. *Ireport.cnn [online]*. 2013 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://ireport.cnn.com/docs/DOC-963772>.

¹⁷⁵ Syria feature a glimpse into the bab al-salam refugee camp. *Eaworldview [online]*. 2013 [cit. 2014-01-26]. Dostupné z: <http://eaworldview.com/2013/07/syria-feature-a-glimpse-into-the-bab-al-salam-refugee-camp/>.

¹⁷⁶ Syria death toll hits nearly 126,000: monitoring group. *Reuters [online]*. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2013/12/02/us-syria-crisis-toll-idUSBRE9B10ES20131202>.

5. AKTUALITY

5.1. Egypt

K 12.11. 2013 byl v Egyptě zrušen výjimečný stav a zákaz nočního vycházení. Situace je relativně stabilní, ale nadále není doporučeno jezdit do země bez odůvodněných případů (např. zaměstnání). Výjimkou jsou známá turistická letoviska kromě Taby na Sinaji. Právě v Tabě proběhl 16. února 2014 útok na turistický autobus, zemřely nejméně čtyři osoby.¹⁷⁷

Změna nejspíš nastane na politickém poli. Egyptský ministr obrany a šéf armády Abdal Fattáh Sísí oznámil, že podnikne kroky ke kandidatuře na hlavu státu. Volby by se měly konat v dubnu a Sísí má velkou šanci na vítězství. Na místo ministra obrany ho jmenoval Muhammad Mursí, proti kterému se následně obrátil a zasloužil se o jeho svržení.¹⁷⁸

Do této doby se situace v Egyptě radikálně nezměnila. Střídají se období stability a demonstrací. Budoucí vývoj se ukáže v průběhu času a především po volbách, které se uskuteční v dubnu. Ty ukážou budoucí směřování země.

5.2. Sýrie

Již v únoru 2014 měly být vyvezeny všechny chemické zbraně ze Sýrie. V březnu to bylo ale z 1300 tun jedů necelých 500. Předpokládá se, že by měl být zbytek vyvezen do konce dubna, a měl by být zničen na americké lodi MV Cape Ray a v Německu a Velké Británii.¹⁷⁹

Každý den jsou napadány plynovody a elektrárny. Jedna z posledních zpráv se týkala teroristického útoku na plynovod v Der ez-Zor. Bombardování vedlo k vypuknutí požáru a

¹⁷⁷ Egypt – aktuální bezpečnostní situace a doporučení. *Mzv [online]*. 2014 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/cairo/cz/viza_a_konzularni_informace/aktualni_bezp_situace/egypt_aktualni_bezpecnostni_situace_a.html.

¹⁷⁸ Egyptský ministr obrany avizuje kandidaturu na hlavu státu. *Novinky [online]*. 2014 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/329323-egyptsky-ministr-obrany-avizuje-kandidaturu-na-hlavu-statu.html>.

¹⁷⁹ Ze Sýrie vyvezli třetinu chemických zbraní. *Novinky [online]*. 2014 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/329347-ze-syrie-vyvezli-tretinu-chemickyh-zbrani.html>.

zastavení zásilky plynu. Denní produkce činí 4,3 mil. barelů. Kvůli útoku uniklo asi 5 200 000 m³ v hodnotě 200 mil. syrských liber.¹⁸⁰

Situace v Sýrii zůstává nadále stejná a beze změn. U moci je stále Bašár Assad a bezpečnostní situace je velice nebezpečná, jak pro místní obyvatele, tak pro cizince.

¹⁸⁰ الوكالة العربية السورية للأنباء [online]. 2014 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: sana.sy.

6. ZÁVĚR

Arabské jaro začalo kvůli nespokojenosti s dosavadní situací. Obyvatelé věřili, že budou dosavadní vlády nahrazeny lepšími, a tím se zlepší i jejich životní situace. Opak je ale pravdou. V Sýrii to skončilo humanitární katastrofou, kdy byly zraněny a zabity stovky tisíc lidí, a demonstrace v Egyptě se také neobešly bez zranění a mrtvých. Když ale porovnáme dopady v Egyptě a Sýrii dá se beze sporu říci, že je na tom Egypt stále relativně dobře. Je nutné si uvědomit, že arabské jaro není jen reakcí na situaci uvnitř zemí, ale také na přístup mocností, které mají na Blízkém východě své cíle – např. ropu.

Ekonomika byla zasažena negativně u obou zemí. V případě, že by nyní skončila válka v Sýrii, trvalo by přibližně třicet let, než by se podařilo jí navrátit do původního stavu. Některé zdroje dokonce uváděly, že pokud bude válka trvat další dva roky, katastrofa bude nevratná. Ale doufejme, že skončí co nejdříve, a pokud ne, tak snad jsou to jen spekulace. V současné době nefungují elektrárny, zemědělství upadá a o cestovním ruchu se asi ani nemusím zmiňovat. Sýrie se stala nebezpečnou i pro její vlastní občany. Hlavně ženy a náboženské menšiny mají největší problémy. Stávají se terčem útoků, i sexuálních. Zvyšují se atentáty na sanitky a zdravotnická zařízení.

Když se řekne Egypt, většina lidí si vybaví pyramidy, moře, hotely. Kvůli arabskému jaru byl cestovní ruch omezen, a tím Egypt přišel o jeden z hlavních finančních zdrojů. Navíc si samotní Egypťané (samozřejmě ne všichni) neváží svých památek a při protestech spoustu z nich poničili. Politická nestabilita navíc odrazuje zahraniční investory k návratu do země. Bojí se, že nebudou Egypťané schopni splácet. Ekonomiku ovlivňuje vysoká vnitřní zadluženost, vysoká inflace, nezaměstnanost.

Jedním z mých cílů bylo popsat alespoň několik uprchlických táborů. Těch je ale veliké množství, proto jsem se zmínila jen o čtyřech. Myslím, že si nikdo nedokáže představit, co lidé v Sýrii prožili a stále prožívají, a čím vším si museli projít. Přišli o své domovy, rodiny, příbuzné, přátele a musí žít v ponižujících podmínkách ve stanech a kontejnerech bez základních potřeb, pokud se tedy nerozhodli zůstat v zemi a riskovat tak své životy. Mnohdy se muži v uprchlických táborech ze zoufalství a nedostatku peněz uchylují k prodávání svých žen a dcer a naopak ženy se samy nabízejí, aby mohly poslat peníze rodinám, které zůstaly v Sýrii. Situace je to zatím neřešitelná. Pokud se v brzké době nestane něco, co by ukončilo válku, budou na tom lidé ještě hůř. Nemyslím si, že by to měl být ale vojenský zásah, co válku ukončí. V Iráku a Afgánistánu je to po vojenském zásahu možná ještě horší.

Jednou z nejtěžších věcí pro mě bylo vyhledávání fotografií do příloh. Fotografie mrtvých lidí a hlavně i malých dětí jsou velice smutné a v okamžiku, kdy je člověk vidí, si uvědomuje, co všechno má, a že není nic důležitějšího než zdraví a život. Je neuvěřitelné, že v dnešní době někdo dopustí, aby se děla taková zvěrstva. Záměrně jsem tyto fotografie nevybírala, protože je to dost smutná záležitost a přijde mi zvrácené ji takto ještě podtrhovat. Ale na druhou stranu je také pravda, že pokud by se tyto fotografie nedostaly na světlo, mnoho z nás by si ani neuvědomilo, jaké to tam ve skutečnosti je. Třeba přispějí ke zlepšení situace.

Nezbývá jen doufat, že se situace obrátí k lepšímu. Protesty v Egyptě skončí a situace se dá do pořádku. V Sýrii se přestane válčit a lidé se budou moct vrátit do svých domovů a začít nový život.

7. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

7.1. Seznam použité literatury

BURGROVÁ, H. JEŽOVÁ, M. *Současný Blízký východ*. Brno: Barrister & Principal, 2011. S. 232. ISBN 978-80-87474-45-7.

GORDON, M. *Hafez al-Assad*. Londýn: Chelsea House, 1989. S. 111.

RICHARD, R. J. *Dějiny moderní Afriky*. S. Praha: Grada Publishing a.s., 2011. S. 331.

7.2. Seznam použitých internetových zdrojů

http://guides.library.cornell.edu/arab_spring

<http://www.diplomaticaffairs.eu/arabske-jaro-druhe-vyroci/>

<http://middleeastvoices.voanews.com/2011/11/arab-spring-facts-you-should-know/>.

<http://www.nytimes.com/2003/03/02/magazine/dreaming-of-democracy.html?pagewanted=all&src=pm>

<http://guides.library.cornell.edu/content.php?pid=259276&sid=2163144>

<http://zorahes.net/index.php/en/arab-spring/38-lanky-o-arabskem-jaru/83-znamena-pevzeti-moci-islamisty-v-tunisku-a-egypt-konec-politickeho-islam>

http://www.natoaktual.cz/alzirsko-svehlavy-partner-v-boji-proti-terorismu-fsg-na_analyzy.aspx?c=A120820_091303_na_analyzy_m02

<http://zorahes.net/index.php/en/arab-spring/38-lanky-o-arabskem-jaru/103-media-v-porevolunim-egypt-2-soukroma-media>

<http://zorahes.net/index.php/en/arab-spring/38-lanky-o-arabskem-jaru/104-media-v-porevolunim-egypt-3-internetove-revoluce-a-obanska-media>

<http://zorahes.net/index.php/en/arab-spring/38-lanky-o-arabskem-jaru/83-znamena-pevzeti-moci-islamisty-v-tunisku-a-egypt-konec-politickeho-islam>

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jemen-vnitropoliticka-charakteristika-18813.html>

<http://guides.library.cornell.edu/content.php?pid=259276&sid=2163159>

<http://www.revuepolitika.cz/clanky/1675/pripad-libye>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/140213-muammar-kaddafi-je-mrtev/>

<http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/content/20120413STO42890/html/Jordánský-král-Abdalláh-II.-Arabské-jaro-vnímáme-jako-příležitost>

http://czech.ruvr.ru/2012_12_14/V-Jordansku-muze-arabske-jaro-zacit-uz-v-lednu/

<http://www.moroccoworldnews.com/2013/01/75456/is-morocco-an-exception-to-the-arab-spring-3/>

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/02/2011227112850852905.html>

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2011/04/20114213219368983.html>

http://www.natoaktual.cz/saudska-arabie-vitez-arabskeho-jara-d6m-na_analyzy.aspx?c=A111010_110636_na_analyzy_m02

<http://www.library.cornell.edu/colldev/mideast/asadd3.htm>

<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1818>

<http://guides.library.cornell.edu/content.php?pid=259276&sid=2163172>

<http://www.ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/klidne-rozdeleni-sudanu-nikdo-necekal>

http://czech.ruvr.ru/2012_06_20/78771760/

<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>

http://www.natoaktual.cz/o-co-bezi-dnes-v-egypte-06q/na_analyzy.aspx?c=A130716_103416_na_analyzy_m02

<http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/07/20137314127329966.html>

<http://www.infoplease.com/biography/var/mohammedmorsi.html>

<http://www.biography.com/people/mohamed-morsi-20862695>

http://zpravy.idnes.cz/egypt-kerry-a-demonstrace-09p-/zahranicni.aspx?c=A130802_123841_zahranicni_ert

http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/aktuality/ekonomicky_vyvoj_egypta_v_roce_2012.html

http://www.mzv.cz/cairo/cz/obchod_a_ekonomika/egypt/vzajemny_obchod/index.html

http://www.rozhlas.cz/zpravy/afrika/_zprava/egypt-nesouhlasil-se-stavbou-hydroelektrany-v-etiopii-obava-se-o-sve-vodni-zdroje--1289947

<http://life.ihned.cz/c1-60208650-cestovni-ruch-v-egypte-pocita-skody-cesti-turiste-se-nepokoju-zatim-neboji>

http://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/aktualni_doporuceni_a_varovani/egypt_zmena_doporuceni_pro_cesty_do.html

<http://zpravy.e15.cz/byznys/obchod-a-sluzby/zotaveni-cestovniho-ruchu-v-egypte-je-v-ohrozeni-1010040>

http://travel.state.gov/travel/cis_pa_tw/cis/cis_1108.html#safety

http://zpravy.idnes.cz/nasilnosti-v-egypte-0qq-/zahranicni.aspx?c=A130815_105236_zahranicni_jav

http://www.countriesquest.com/africa/egypt/people_and_society/social_issues.htm

http://news.xinhuanet.com/english/world/2013-02/18/c_124355212.htm

<http://nyunews.com/2013/02/14/estevez-7/>

<http://www.foreignaffairs.com/articles/140686/emily-dyer/egypts-shame>

<http://www.deseretnews.com/article/865590944/Women-lose-education-rights-in-Egypt.html>

<http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/nov/15/egypt-women-refuse-intimidated>

<http://www.ceskapozice.cz/zahranicni/svetove-udalosti/koptove-utikaji-z-egypta-pred-islamisty?page=0%2C0>

<http://zpravy.proglas.cz/detail-clanku/egypt-krestane-jako-terc-cileneho-nasili-i-hybna-sila-usmireni.html>

<http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/315746-krestane-v-egypte-se-stali-obetnimi-beranky-islamistu.html>

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/egypt/cestovani/health_care.html

http://www.mohp.gov.eg/News_webpart/dispNews2.aspx?ID=14

<http://www.ghdnews.com/index.php/global-health-partnerships-and-solutions/profiles/43-egypts-health-care-system>

<http://www.lekari-bez-hranic.cz/cz/aktuality/2013/egypt/podporujeme-nemocnice-a-skolime-zdravotnický-personal.php>

<http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20130606161959301>

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/egypt/

<http://www.censusinfo.capmas.gov.eg/DivInfo/DIWizard/DIWizardPreviews.aspx>

<http://www.pbs.org/newshour/rundown/2011/09/voices-from-egypt.html>

<http://dialog.ihned.cz/c1-60202700-novinar-mohamed-lamrabet-egyptane-jsou-jen-ovce-v-rukou-mocnych>

<http://www.egyptianwomen.info/salwa-bakr.html>

<http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/syrie-2010-04-01.pdf>

<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14703856>

www.cbssyr.sy/

www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/193657-pro-syrii-nevidim-mirove-reseni-rika-eva-filipi/

<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-14703856>

<http://www.cfr.org/syria/syrias-crisis-global-response/p28402>

<http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/syrie-2010-04-01.pdf>

<http://www.amnesty.org/en/region/syria/report-2013>

<http://www.cfr.org/syria/syrias-crisis-global-response/p28402>

<http://www.ceskapozice.cz/zahranici/svetove-udalosti/kdo-vyzbrojil-syrskou-opozici-presne-vi-asi-jen-buh-allah>

<http://www.cfr.org/syria/syrias-crisis-global-response/p28402>

http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf

<http://www.ceskapozice.cz/zahranici/svetove-udalosti/kdo-vyzbrojil-syrskou-opozici-presne-vi-asi-jen-buh-allah>

<http://www.vlastnihlavou.cz/syrie-prekrocila-rubikon-ekonomicke-katastrofy/>

http://www.indexmundi.com/syria/economy_profile.html

<http://www.cfr.org/syria/syrias-crisis-global-response/p28402>

<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php?id=18913>

http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf

<http://www.kassioun.org/economy-and-society/item/5886-2014-01-29-08-04-09>

<http://www.czechfreepress.cz/valky/valecna-syrie-a-ekonomika-valky.html>

<http://www.czechfreepress.cz/valky/valecna-syrie-a-ekonomika-valky.html>

<http://kassioun.org/index.php/economy-and-society/item/4937-2013-12-16-08-13-45>

<http://www.unhcr.org/pages/5242d8fa6.html>

http://www.huffingtonpost.com/2013/03/08/syria-refugees-prostitution_n_2839383.html

<http://zpravy.ihned.cz/c1-60840440-sexualni-dzihad-v-syrii-tuniske-prostitutky-slouzily-povstalcum-proti-asadovi>

<http://www.amnesty.org/en/region/syria/report-2010>

<http://www.hrdreport.fco.gov.uk/human-rights-in-countries-of-concern/syria/>

<http://www.hrw.org/news/2014/01/13/syria-extremists-restricting-women-s-rights>

<http://www.christianfreedom.org/the-christian-winter/persecution-in-syria/>

<http://www.dw.de/dangerous-situation-for-christians-and-aid-workers/a-16934286>

<http://www.theblaze.com/contributions/syria-armenian-christians-forced-to-convert-to-islam-or-die/>

<http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/middle-east/syria/131224/syria-minority-christians-under-threat-extremists>

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47077&Cr=syria&Cr1=#.UvJrAuVIB3U>

<http://www.unhcr.org/pages/4f86c2426.html>

<http://www.goodspeaks.org/content/event/un-reports-record-number-of-refugees-fleeing-syrian-conflict>

<http://www.icrc.org/eng/where-we-work/middle-east/syria/index.jsp>

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/syria.php>

http://syrianrefugees.eu/?page_id=72

<http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/MPC%202012%2013.pdf>

http://amnesty.cz/z851/pevnost-zvana-evropa-ostudne-zachazeni-se-syrskymi-uprchliky?utm_source=cpc&gclid=CJKowoCCnLwCFcJQ2wodh0gAxA

<http://www.literarky.cz/tereza-spencerova/14162-jak-to-chodi-v-uprchlickem-taboe-v-zaatari>

<http://arabist.net/blog/2013/4/2/the-zaatari-refugee-camp.html>

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=uzpVhW1tXVY#t=108

<http://www.demotix.com/news/1829685/2000-still-waiting-enter-azaz-refugee-camp-syria#media-1828961>

<http://www.focusonsyria.org/the-camps-in-kilis-and-azaz-on-the-turkish-syrian-border/>

<http://eaworldview.com/2013/07/syria-feature-a-glimpse-into-the-bab-al-salam-refugee-camp/>

<http://ireport.cnn.com/docs/DOC-963772>

<http://eaworldview.com/2013/07/syria-feature-a-glimpse-into-the-bab-al-salam-refugee-camp/>

<http://www.reuters.com/article/2013/12/02/us-syria-crisis-toll-idUSBRE9B10ES20131202>

<http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/329323-egyptsky-ministr-obrany-avizuje-kandidaturu-na-hlavu-statu.html>

<http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/329347-ze-syrie-vyvezli-tretinu-chemickych-zbrani.html>

<http://sana.sy>

<http://politicsandfinance.blogspot.cz/2011/11/unlike-ows-these-protesters-in-egypts.html>

http://www.denik.cz/ze_sveta/egyptane-znovu-demonstruji-ted-proti-armade-20120629.html

<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nove-protesty-v-egypte-prinesly-krveproliti-s-nejmene-44-mrtvymi/992328>

<http://muftah.org/revolutionaries-unveiled-cyberactivism-womens-role-in-the-arab-uprisings/>

http://www.voanews.com/content/syrian_conflict_a_public_health_disaster/1516710.html

<http://www.thesleuthjournal.com/syria-talking-peace-waging-war/#>

<http://english.al-akhbar.com/node/7908>

<http://www.demotix.com/news/1829685/2000-still-waiting-enter-azaz-refugee-camp-syria#media-1828961>

<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-18951552>

<http://www.voanews.com/content/un-reports-1-3-million-syrian-refugees/1637851.html>

<http://newsinfo.inquirer.net/477855/hundreds-protest-over-syria-war-in-new-yorks-times-square>

8. SUMMARY

The Arab Spring started because the people were dissatisfied with the current situation. Residents believed that the current government will be replaced by better and thereby improve their living situation. But the opposite is true. In Syria, it resulted in a humanitarian disaster. There were killed and injured hundreds of thousands of people, and the demonstrations in Egypt aren't without injuries and deaths.

When we compare the effects in Egypt and Syria, one can undoubtedly say that Egypt is still relatively good. The economy has been affected negatively in both countries. When the war ended now, it took thirty years, than would be returned to its original status. But hopefully that will end. Currently not working power, agriculture and tourism. Syria has become dangerous for own people. Especially women and religious minorities have the most problems. They become the target of attacks. There are increasing attacks on ambulances and medical facilities. It is big problem for everybody.

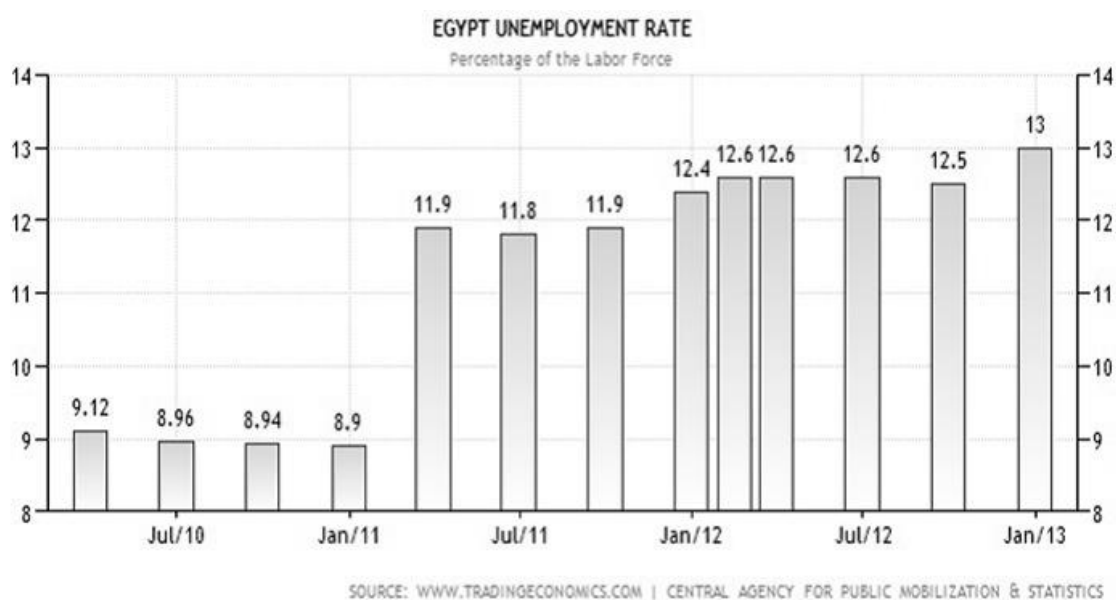
When you say Egypt, most people think of pyramids, sea, hotels. Egypt lost important revenue with limited tourism. The Egyptians (obviously not all) damaged their monuments, when they demonstrated. In addition, political instability deters foreign investors to return to the country. They are afraid of inability of Egyptians to pay. The economy is affected by internal debt, high inflation and unemployment.

I think that nobody can imagine, what people in Syria lived and experienced. They lost their homes, families, relatives, friends and to live in degrading conditions in tents and containers without basic needs, when if you decided to stay in the country and risk there their lives. Often the men in the refugee camps are desperate of lack of money and then sold their wives and daughters, and women themselves are sold, because they want to send money to families who remained in Syria. The situation is unsolvable. If the war is over, situation will be critical.

The situation will be better, when protests will end in Egypt and the war in Syria will end a people will be able to return to their homes and start a new life.

7. PŘÍLOHY

7.1. Egypt

181

¹⁸¹ Souhrnná teritoriální informace (STI) Egypt. *Businessinfo [online]*. 2013 [cit. 2013-07-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/egypt.html>.

Náměstí Tahrír.¹⁸²

Protesty proti armádě v Egyptě 2012.¹⁸³

¹⁸² Unlike ows these protestem in Egypts. *Politicsandfinance [online]*. 2011 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: <http://politicsandfinance.blogspot.cz/2011/11/unlike-ows-these-protesters-in-egypts.html>.

¹⁸³ Egypt'ané znovu demonstrují, teď proti armádě. *Denik [online]*. 2012 [cit. 2014-02-05]. Dostupné z: http://www.denik.cz/ze_sвета/egyptane-znovu-demonstruji-ted-proti-armade-20120629.html.

Protesty v Egyptě 2013.¹⁸⁴

Ženy se aktivně účastní revoluce, 2012.¹⁸⁵

¹⁸⁴ Nové protesty v Egyptě přinesly krveproliti s nejméně 44 mrtvými. *Ceskenoviny [online]*. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nove-protesty-v-egypte-prinesly-krveproliti-s-nejmene-44-mrtvymi/992328>.

7.2. Sýrie

Žena o útoku na Aleppo v roce 2012¹⁸⁶

Zničené město v Sýrii¹⁸⁷

¹⁸⁵ Revolutionaries Unveiled – Cyberactivism & Women’s Role in the Arab Uprisings. *Muftah [online]*. 2012 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://muftah.org/revolutionaries-unveiled-cyberactivism-womens-role-in-the-arab-uprisings/>.

¹⁸⁶ Syrian Conflict a Public Health Disaster. *Voanews [online]*. 2012 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: http://www.voanews.com/content/syrian_conflict_a_public_health_disaster/1516710.html.

Protesty proti režimu Bašára Assada¹⁸⁸

Holčička v kempu Azaz.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Syria: Talking Peace, Waging War. *TheSleuthjournal* [online]. 2014 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.thesleuthjournal.com/syria-talking-peace-waging-war/#>.

¹⁸⁸ Syria: Houran's Brush With Civil War. *English.al-akhbar* [online]. 2012 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://english.al-akhbar.com/node/7908>.

190

V Sýrii bylo zabito kolem 10 000 dětí.

Uprchlícký tábor Atmeh na severu Sýrie.¹⁹¹

¹⁸⁹ 2000 still waiting to enter Azaz Refugee Camp in Syria. *Demotix [online]*. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.demotix.com/news/1829685/2000-still-waiting-enter-azaz-refugee-camp-syria#media-1828961>.

¹⁹⁰ Syria conflict: Victims of the 'war on childhood'. *Bbc.co [online]*. 2012 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-18951552>.

¹⁹¹ UN Reports 1.3 Million Syrian Refugees. *Voanews [online]*. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.voanews.com/content/un-reports-1-3-million-syrian-refugees/1637851.html>.

Demonstrace v New Yorku v srpnu 2013 proti válce v Sýrii.¹⁹²

¹⁹² Hundreds protest over Syria war in New Yorks Times square. *Newsinfo.inquirer [online]*. 2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://newsinfo.inquirer.net/477855/hundreds-protest-over-syria-war-in-new-yorks-times-square>.